

**KTO KARATAY
ÜNİVERSİTESİ**

T.C.

KTO Karatay Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

MİMARLIK ANA BİLİM DALI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

GÖÇ OLGUSU VE GÖÇMEN KONUTLARI

Fatma Nur YILDIRIM

KONYA

OCAK 2019

Her Hakkı Saklıdır

GÖÇ OLGUSU VE GÖÇMEN KONUTLARI

Fatma Nur YILDIRIM

KTO Karatay Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

KONYA

Ocak, 2019

Fen Bilimleri Enstitü Onayı

Prof. Dr. Hüseyin Bekir YILDIZ

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezli yüksek lisans tezinin yapılması gereken bütün gerekliliklerinin yerine getirdiğini onaylıyorum.

Dr. Öğretim Üyesi Ayşegül TEREÇİ

Anabilim Dalı Başkanı

Fatma Nur YILDIRIM tarafından hazırlanan **GÖÇ OLGUSU VE GÖÇMEN KONUTLARI** başlıklı bu çalışma 29.01.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jüri tarafından tezli yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kerim ÇINAR

Tez Danışmanı

Jüri Üyeleri

Başkan: Prof. Dr. Kerim ÇINAR .....

Üye: Doç. Dr. Rabia KÖSE DOĞAN .....

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Mustafa KAŞ.....

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak ve kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

29.01.2019

Fatma Nur YILDIRIM

ÖZET

GÖÇ OLGUSUVE GÖÇMEN KONUTLARI

YILDIRIM, Fatma Nur

Yüksek Lisans- Mimarlık Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kerim ÇINAR

Ocak, 2019

Bireyin veya toplulukların coğrafi yer değiştirmesi göç olarak tanımlanır. Yüzyıllar boyunca göçmenliğin varlığında yer değiştirme eylemlerini görmek mümkündür. Bununla birlikte, göç hareketini kabul ederken, göç olgusunun zaman içinde evrimleştiği ve farklı anlamlara, farklı özelliklere sahip olduğu ve çeşitli kavramlar ürettiği açıktır.

Ekonomik, sosyal ve kültürel faktörler gibi nedenler göç ve göç merkezlerini etkilemektedir. Bu etkileşimin bir sonucu olarak, göç kavramı hayatta kalmış ve nihayetinde her ülkede etkisini göstermiştir. 1950'den sonra, Türkiye'deki iç göç yoğun bir çalışma girdisiyle zamanında birçok süreçten geçmiştir. Bugün göç hareketlerinde, Türkiye'de yoğun bir göç etkileşimi vardır.

Cumhuriyet döneminin en önemli ve ilk göç hareketi, 1923 yılında Bulgaristan'dan ülkemize gerçekleşmiştir. Cumhuriyet göçlerinin %48' ine denk gelen Bulgar göçü 1989'a kadar sürmüştür. İlk Bulgar göçünde 1925-1949 arası iki yüz yirmi bin kişi ülkemize gelmiştir. 1950-52 arası gelen insan sayısı yüz elli beş bin dolayındadır. 1968-79 arası yüz on beş bini aşkın kişi Türkiye'ye gelmiştir. 1989 yılında Türkiye 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da görülen en yoğun ve zorunlu göç akımı yaşanmıştır. İki yüz otuz bine yakın Bulgar vatandaşı soydaşımız Türkiye'ye göç ettirilmiştir. Bunun sonucunda ortaya çıkan barınma sorunları ele alınmış ve bu konuda yapılan örnek tasarım projeleri öneri olarak sunulmuştur. Son olarak ise Bulgaristan göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı Bursa, Konya ve Afyon illerinin köy ve mahallelerinde toplam 5 adet göçmen evi incelenerek alan çalışması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Barınma, Mekan, Mimarlık

ABSTRACT

MIGRATION AND IMMIGRANT RESIDENCES

YILDIRIM, Fatma Nur

M.Sc. Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Kerim ÇINAR

January,2019

The geographic displacement of the individual or of the communities is defined as migration. It is possible to see acts of displacement in the existence of immigration for centuries. However, while accepting the movement of movement, it is evident that the phenomenon of migration has developed over time and has gained different meanings, different qualities and produced various concepts.

Due to factors such as economic, social and cultural factors, migration affects the centers of migration and migration. As a result of this interaction, the concept of migration has survived and eventually has become a phenomenon in every country. After the 1950 movement in Turkey intensively recruit experienced and has gone through several processes over time. Today, recruitment movement is a concept that has existed in Turkey as intense.

The most important and first immigration movement of the Republican period was realized in Bulgaria in 1923. 48% of the immigration of the Republic of Bulgaria, which lasted until the 1989 migration. Two hundred and twenty thousand people between 1925-1949 came to our country in the first Bulgarian migration. The number of people from 1950 to 52 is between one hundred and fifty five thousand. 1968-79 from over hundred fifteen thousand people came to Turkey. 2. In 1989, Turkey has experienced the most intense and forced migration flows seen in Europe after World War II. Two hundred and thirty thousand Bulgarian citizens, our compatriots were forced to migrate to Turkey. As a result, the resulting housing problems were discussed and sample design projects were presented as suggestions. Finally, a total of 5 migrant houses in the villages and neighborhoods of the provinces of Bursa, Konya and Afyon, where the immigrants live in Bulgaria were studied and a field study was conducted.

Keywords: Migration, Housing, Space, Architecture

TEŞEKKÜR

Çalıőmalarım boyunca yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren değerli hocam Prof. Dr. Kerim ÇINAR'a ve kıymetli tecrübelerinden faydalandığım baőtta Doç.Dr. Rabia KÖSE DOĞAN hocama ve KTO Karatay Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğretim üyelerine teőekkürü bir borç bilirim.

Bu süreçte desteklerini esirgemeyen, hiçbir zaman yardımlarını ve sevgilerini sakınmayan ailem ve arkadaşlarıma tüm kalbimle teşekkür ederim.

Fatma Nur YILDIRIM

Ocak -2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.2. Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı	3
2. GÖÇ VE BARINMA KAVRAMINA GENEL BAKIŞ	4
2.1. Göç Olgusu	4
2.2. Göç Çeşitleri	5
2.2.1. Oluşma Şekline Göre Göç Çeşitleri	5
2.2.2. Ülke Sınırları Esasına Göre Göç Çeşitleri	6
2.3. Barınma Kavramı	8
2.3.1. Kısa Süreli (Geçici) Barınma ve Çözüm Önerileri	8
2.3.2. Uzun Süreli (Kalıcı) Barınma ve Çözüm Önerileri	16
2.4. Göç Sonrası Türkiye’de Yerleşim Yeri Tercihleri ve Barınma Durumu	24
2.5. Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapıya Etkileri	25
3. BULGAR TÜRKLERİ ÖZELİNDE GÖÇ OLGUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ	27
3.1. Göçmenlerin İskanları	27
3.2. Bulgar Türklerini Göçe İten Sebepler	28
3.2.1. Türkçe Yer İsimlerinin Değiştirilmesi	29
3.2.2. Eğitim Alanındaki Zorluklar	29
3.2.3. Ailelerle İlgili Yaşanan Zorluklar	30
3.2.4. Bulgar Kültürünün Övülmesi	30
3.2.5. İmar Vaatleri	30
3.2.6. Göçün Zorlaştırılması	30
3.3. Göç Eden Bulgar Türklerinin Yaşadıkları ve Göçün Sonuçları	31

4. BULGARİSTAN GÖÇMENLERİN YAŞADIĞI BÖLGELERDE MEKAN ANALİZİNE YÖNELİK ALAN ÇALIŞMASI	33
4.1. Afyon Karahisar İlinin Göçmen Yerleşiminin İncelenmesi	35
4.1.1. Kuzören Köyü'nün Konumu	36
4.1.2. Kuzören Köyü'nün İklimi ve Doğal Çevresi	37
4.1.3. Kuzören Köyü'nün Yerleşim Özellikleri	37
4.2. Konya İlinin Göçmen Yerleşiminin İncelenmesi	41
4.2.1. Tipi Köyü'nün Konumu	42
4.2.2. Tipi Köyü'nün İklimi ve Doğal Çevresi	42
4.2.3. Tipi Köyü'nün Yerleşim Özellikleri	42
4.2.4. Boğazkent (Reşadiye) Köyü'nün Konumu	46
4.2.5. Boğazkent (Reşadiye) Köyü'nün İklimi ve Doğal Çevresi	46
4.2.6. Boğazkent (Reşadiye) Köyü'nün Yerleşim Özellikleri	47
4.3. Bursa İlinin Göçmen Yerleşiminin İncelenmesi	51
4.3.1. Bursa-İnegöl Akhisar Mahallesi'nin Konumu	52
4.3.2. Bursa-İnegöl Akhisar Mahallesi'nin İklimi ve Doğal Çevresi	53
4.3.3. Bursa-İnegöl Akhisar Mahallesi'nin Yerleşim Özellikleri	53
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	57
6. KAYNAKÇA	60
ÖZGEÇMİŞ	65

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1. Göçten Sonraki İlk Dönemlerde Barınma İhtiyacını Karşılama	24
Çizelge 4.1. 08.12.1989 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatının yapmış olduğu istatistiklere göre 1989 yılında Bulgaristan'dan gelen göçmenlerinin yerleştikleri iller	34
Çizelge 4.2. 2000 yılı nüfus sayımına göre Bursa ilçelerinde yaşayan Bulgaristan doğumlu kişilerin yüzdeler dağılımı	52

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Göçebe avcı uygarlıkların geçici barınak tipleri	9
Şekil 2.2. Açılan çadır yapılarının görünümü (ilkbahar ve yaz)	10
Şekil 2.3. Kapalı çadır yapılarının görünümü (kış ve sonbahar)	10
Şekil 2.4. Weaving a Home'un işleyiş biçimi	11
Şekil 2.5. Weaving a Home çadırın malzeme detayları	11
Şekil 2.6. Ban'ın Kâğıt Çantiev Projesi	12
Şekil 2.7. Ban'ın Kâğıt çantiev projesi genel görünümü	12
Şekil 2.8. Shelter pack konteyner görünümü	14
Şekil 2.9. Shelter pack konteynerın su depolama haznesi	15
Şekil 2.10. Shelter pack konteyner taşıma görünümü	15
Şekil 2.11. Sergilenen ilk Katrina Kulübelerinden biri	17
Şekil 2.12. Sergilenen ilk Katrina Cottage'ın plan şeması	18
Şekil 2.13. Sergilenen ilk Katrina Cottage'ın giriş bölümü	18
Şekil 2.14. Wikkell House dış görünümü	19
Şekil 2.15. Wikkell House iç yerleşim odaları	20
Şekil 2.16. Micro Compact Home' un dış cephesi	21
Şekil 2.17. Micro Compact Home' un plan şeması	22

Şekil 2.18. Micro Compact Home' un iç görünümü	22
Şekil 4.1. 08.12.1989 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatının yapmış olduğu istatistiklere göre 1989 yılında Bulgaristan'dan gelen göçmenlerinin yerleştikleri illeri	34
Şekil 4.2. 2000 yılı nüfus sayımına göre Afyon ilçelerinde yaşayan Bulgaristan doğumlu kişilerin oransal dağılımı	35
Şekil 4.3. Kuzuören köyü uydu görüntüsü- Google Earth	36
Şekil 4.4. Kuzören köyü genel görünümü	38
Şekil 4.5. Kuzören köy kuyusu	39
Şekil 4.6. Kuzören köyünde ekilen arpa arazisi	39
Şekil 4.7. 1 nolu eve ait çizimler ve analiz tablosu	40
Şekil 4.8. 2000-2015 yılı nüfus sayımına göre Konya ilinde yaşayan Bulgaristan doğumlu kişilerin oransal dağılımı	41
Şekil 4.9. Tipi Köyün uydu görüntüsü- Google Earth	42
Şekil 4.10. Tipi Köy genel görünümü	44
Şekil 4.11. Tipi Köy içi yolu	44
Şekil 4.12. 2 nolu eve ait çizimler ve analiz tablosu	45
Şekil 4.13. Tırpan ailesinin evinin uydu görüntüsü- Google Earth	46
Şekil 4.14. Reşadiye köyü genel görünümü	48
Şekil 4.15. Reşadiye köy içi yolu	48
Şekil 4.16. 3 nolu eve ait çizimler ve analiz tablosu	49

Şekil 4.17. 4 nolu eve ait çizimler ve analiz tablosu	50
Şekil 4.18. Bulgaristan doğumlu kişilerin Bursa'daki oransal dağılımı	51
Şekil 4.19. Akhisar Mahallesi uydu görüntüsü- Google Earth	52
Şekil 4.20. 2015 yılı Akhisar Mahallesi'nin genel görünümü	54
Şekil 4.21. 5 nolu eve ait çizimler ve analiz tablosu	55
Şekil 4.22. Akhisar Mahallesi'indeki göçmen evleri	56

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklama
Y.Y	Yüzyıl
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
FEMA	Federal Acil Durum Yönetimi Ajansı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
HÖH	Hak ve Özgürlük Harekatı
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü

1.GİRİŞ

En basit tanımıyla, insanların geçimlerini ve/veya güvenliklerini sağlamak amacıyla belirli bir alandan başka bir alana olan hareketlerini ifade eden göç süreci, en az insanoğlunun tarihi kadar eskidir. İnsanoğlunun geçmişi ister evrim teorisinden isterse Âdem ve Havva'dan başlatılmış olsun, göç olgusu insanlık tarihinin bu ilk aşamasından itibaren kendini göstermekte ve günümüze kadar varlığını sürdürmektedir. Günümüzde dünya üzerinde göç ve göç süreçlerinden etkilenmemiş neredeyse hiçbir toplum ve ülke bulunmamaktadır. İnsanlığın tarihi kadar eski olan bu olgunun, antropoloji, sosyoloji, coğrafya, ekonomi, tarih ve siyaset gibi beşeri bilimlerin pek çok sahasında araştırma alanına ve geniş bir literatüre sahip olması oldukça doğaldır. Sosyal bilimlerin gelişmeye başladığı daha 19. yüzyılın ikinci yarısında, dönemin hâkim olan pozitivist yaklaşımı içinde Ravenstein'in İngiltere'deki göçü konu alan öncü çalışması göç olgusunun kanunlarını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Göçü bir olgu olarak ele alan ve bilimsel literatüre ilk katkıyı sağlayan Ravenstein'in ardından yaşanan duraklama devresinin ardından özellikle 1960'larda yine göçle ilgili çalışmaların sayısında günümüze kadar devam eden bir artış meydana gelmiştir. Göç çalışmalarının Avrupa ve Amerika'daki büyük sosyal ve ekonomik dönüşümlerin meydana geldiği 19. yy ve 20. yy'ın ikinci yarısında ortaya çıkması ve gelişmesi şüphesiz bir tesadüf değildir. Söz konusu dönemlerde batılı ülkelerin gelişen ekonomileri, gelişmemiş ülkelere büyük miktarda nüfusu kendisine çekmiştir. Alınan bu göçlerin sonucunda ortaya çıkan sorunlar da göç ile ilgili bilimsel çalışmaların sayısında ve literatür birikiminde bir artış meydana getirmiştir.

Bulgaristan göçmenlerinin Türkiye'deki yerleşmelerini ve gelinen ülke ile devam eden bağlarını anlayabilmek için Bulgaristan göçlerinin 130 yıllık geçmişini ve nedenlerini iyi irdelemek gerekmektedir. Bulgaristan göçlerini uluslararası literatürün şekillendirdiği kuramsal çerçevenin içinde, neden ve sonuçlarını anlayabilmek ancak göçlere tarihsel bir perspektifle bakarak mümkün olabilir. Balkanlar ve özellikle de Bulgaristan'dan kaynaklanan göçler, bölgenin siyasal ve jeopolitik geçmişi ile yakından ilgilidir. Balkanlar'daki Türk ve Müslüman nüfusu ilgilendiren göçlerin Balkanlardaki ulusal devletlerin ortaya çıktığı 19. yy'ın ikinci yarısından sonra başladığı ve daha sonra şekillenen uluslararası siyasal olaylardan etkilendiği bilinmektedir.

Çalışmamın ilk bölümünde; göç olgusunun genel tanımı ve içeriğine yer verilerek amacı ve kapsamı üzerinde durulmuştur.

Çalışmamın ikinci bölümünde; göç olgusuna yer verilerek barınma kavramı arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Daha sonra barınma sorununa yönelik yapılmış tasarım örnekleri, gelecekte ne tür çözüm önerileri yapılacağı konusunda örnek olarak sunulmuştur. 130 yıl boyunca belirli olaylar ile devam eden göçler, bu göçlerin nedenleri ve gelenlerin Türkiye'deki iskânlarına değinilmiştir.

Çalışmamın üçüncü bölümünde; uluslararası göç literatürünün kısa bir özeti yapılarak Bulgaristan göçlerinin yeri bu literatür bağlamında belirlenmeye çalışılmıştır. Uluslararası literatürün ortaya koyduğu teoriler içinde, göçü kaynak ülke ile gelinen ülke arasında gelişen ilişkileri ve entegrasyonu göçten sonra da devam eden bir süreç olarak ele alması bakımından, dünya sistemleri kuramları ve "sınır-aşırı" alan kavramı üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın dördüncü bölümünde; Bulgaristan'dan ülkemize gelen göçmenler için kurulan köy ve mahalle bölgelerinde alan çalışması yapılarak bu konuda analiz yapılmıştır. Bulgar göçmenlerinin çoğunluğunun hangi bölgelerde olduğu incelenerek Afyon, Bursa, Konya olmak üzere 3 adet ilde araştırma yapılmıştır. Konya'da 3 adet göçmen evi, diğer illerde birer göçmen evi incelenerek toplamda 5 adet göçmen evi analiz edilmiştir. Analizde örneklem grubunun genel bir görünümü verilip, daha sonra elde edilen veriler göçmenlerin oluşturdukları yerleşmelerin özellikleri ve şekillenmeleri üzerinde durularak aralarında farklılıkların bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Analizin ikinci kısmında göçmenlerin Bulgaristan ile sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal bağlantılarının ne ölçüde devam ettiği ve bunun göçmen yerleşmelerini nasıl ve ne ölçüde şekillendirdiği incelenmiştir. Analizin üçüncü ve son kısmında ise Bulgaristan'ın Avrupa Birliği üyeliği sonrasında Bulgaristan ve Türkiye arasında oluşan göçmen ağlarını ne şekilde etkilediği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Göç oluşumuna bağlı olarak oluşan barınma sorunu konu alınarak, göçün tanımı, çeşitleri, göçün oluşum nedenleri, çözüm önerileri açıklanmıştır. Bunun yanında tarihte yaşanan göç olayları incelenip göçün barınma üzerine etkileri ortaya konmuştur. Göçün neden olduğu barınma önerileri ve göçün çeşitlerine göre de yapılan örnek tasarım ve çalışmalar görseller üzerinden incelenecektir.

İnsanların yaşadıkları ortamı geçici veya sürekli değiştirmesine göç denir. Tarih boyunca insanlar birçok sebepten dolayı yer değiştirmişlerdir. İlk zamanlar insanlar avcılık ve toplayıcılıkla geçindikleri için göçebe şekilde yaşamaktaydılar. Bu zamandaki göçlerin başlıca sebebi daha iyi beslenme koşullarına ulaşmaktır. Bu nedenle, zamanla günümüze yaklaştıkça değişik şekillerde devam etmektedir. Ülkelerin yaşadığı sorun ve yaşayış faktörlerine göre ekonomik, iklim değişikliği, doğal afetler, savaşlar göçün nedenleri arasında sıralanabilmektedir. Göç, tüm toplulukları etkileyen, olumlu ve olumsuz yönlere sahip bir olgudur. Neredeyse insanlık tarihinden beri var olan bu olgu toplum ve topluluklarda değişime neden olmuştur.

Çalışmamın amacı; göç olgusunun tarihi sürecinde nasıl ortaya çıktığını, bu konudaki öneri ve çözümleri ile ortaya çıkan barınma sorununun geçici ve kalıcı çözümleriyle birlikte incelemektir. Bunun sonucunda göçmenlerin barınmasında bir sonuca varılarak bu tasarım örneklerini günümüzde göçmenlerin yaşadığı barınma sorununa karşı öneri olarak sunmaktır. Bu çalışmayla göçmenlik olgusunun bir sonucu olarak ülkemizin Bulgaristan'dan Türkiye'ye 1923 'ten beri en çok göç aldığı ülkelerden birisi olması nedeniyle Bulgaristan göçmenleri üzerine inceleme yapılmıştır. Bulgar göçmenlerinin konut problemine yönelik 3 şehirde 5 adet göçmen evi incelenip alan çalışması yaparak farklı tarzdaki evlerin birbiriyle ilişkisi, benzer ve farklı yönlerini karşılaştırarak sonuç elde etmektir.

1.1.Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Bugün her ülkede göç görülmektedir. Boyutları farklı olsa bile, göç olgusu her alanda ve her yerde varlığını hissettirmektedir. Bir sosyal hareket olan göç kavramı, gelişmekte olan ülkeler için olumsuz sonuçları olabilecek bir kavramdır.

Gelişmekte olan yerleşim yerleri ve kentsel alanlar göç hareketinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Bu bağlamda, göç nedenlerini çözmek ve sorunu çeşitli yöntemlerle ortadan kaldırmak gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada Bulgaristan'dan ülkemize gerçekleşen göç eyleminin başlangıç tarihinden günümüze ne şekilde geldiğini, yaşanan problemleri, avantajlarını, izlenen politikaları, yapılan örnek tasarımları ve son olarak alan çalışması yapılarak 1800-1900'lü yıllarda göçmenlerin ne tarz

ortamlarda yaşadıkları, iç ve dış mekan analiziyle birlikte incelenmiştir. 2. Bölümde göç olgusunun tanımı ve içeriğine yer verilmiştir. 3. Bölümde Bulgaristan göç tarihine ve devletin izlediği politikalar araştırılmıştır. Son bölüm olan 4. Bölümde ise alan çalışması yapılarak Afyon, Bursa ve Konya illerinde toplam 5 adet göçmen evi incelenmiştir.

2.GÖÇ VE BARINMA KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

2.1. Göç Olgusu

Göç, tüm toplumları ve toplulukları etkileyen olumlu ve olumsuz yanları olan bir olgudur. Neredeyse insanlık tarihi ile bütünleşmiş olan bu olgu, toplumları ve toplulukları etkileyen bir değişkendir.

İnsan ile mekan arasındaki bağı örseleyen ve zedeleyen göç, insanların genel bir problemidir. Kavram olarak baktığımızda mekânsal bir değişim anlamına göre göç, hem toplum hem de birey bazında çok önemli değişimlere sebebiyet vermiştir. Başta ekonomik olmak üzere siyasal nedenlerle insanlar göç etmişlerdir ve etmeye de devam etmektedirler. İlk zamanlarda kaynak arayışı ile başlayan göçebelik, zaman içerisinde gelişerek, bir yaşam tarzı halini almıştır.

Doğal afetlere, açlığa, kuraklığa, iklim değişikliğine ve diğer yaşam tarzlarına karşı verilen mücadelenin bir sonucu olarak, insanlar göçebe yaşamı benimsemiş ve sürekli göç gerçekleştirmiştir. Göçmen topluluklar, ana karada yaşayabileceklerine inandıkları her yerleşime göç etmişlerdir.

Türkiye, Dünya'da en fazla göçmen veren ülkedir. Önceden transit bir ülke konumundayken ülkenin gelişmişlik düzeyinin artmasıyla bununla paralel olarak göçmenler için artık bir hedef ülke haline gelmiştir. Göçün iki temel alanı vardır. Biri iradesiyle yapılan gönüllü göçler diğeri ise zorunlu olarak yapılan göçlerdir.

Göç olgusunun, sonuçları açısından nüfus hareketini coğrafi, ekonomik, kültürel, sosyal ve politik olayların bir sonucu olarak tanımlayabiliriz [1].

2.2. Göç Çeşitleri

Göç birçok bölüme ayrılmaktadır. Göç kalıcı, geçici, gönüllü veya zorla olabilir. Uluslararası veya dahili olabilir. Göç hareketi iki ana esasa ayrılarak, göç eyleminin çeşitleri açıklanacaktır.

2.2.1. Oluşma Şekline Göre Göç Çeşitleri

Petersen göçün dört değişik şekli olduğunu açıklamıştır [2].

İlkel Göç: İlkel kelimesi anlam olarak insanlık tarihindeki ilkel dönem olarak anlaşılmalıdır. İlkel anlamıyla genel olarak doğal afetlerin insanlar üzerindeki etkisiyle oluşan göçlerden bahsedilmeye çalışılmıştır. Petersen bu tarz göçlerin ekolojik açıdan kaynaklandığını savunmaktadır. İlkel göç tipinde göç eden insanlar ilk önce eski yaşam alanlarına benzer bir ortam arayarak kendi yaşam alanlarına uygun bir bölge buluncaya kadar devam edeceğini söylemiştir.

Zorlama ile Yapılan Göçler: Zorunlu göç ilkel göçe göre daha sosyal bir yapıdır. Bu tür göç iki gruba ayrılabilir. İlk olanda göç elbette, göç üzerinde çok az kontrol sahibi olabilir veya hiç kontrol sahibi olmayabilir. İkinci grupta bu kontrol topluluktan tamamen kaldırılır. Almanya'dan bir örnek verilirse ilk dönemde uygulanan politikalar sayesinde, Yahudilerden göç etmeleri istendi ve toplama kamplarına gitmeleri istendi. İlk gruptaki göçebelerin yaşam stilleri gittiklerinde fazla değişmez, ancak ikinci gruptaki göçebelerin yaşam biçimlerini değiştirebilirler [2].

Serbest Göç: serbest göçte hangi ülkeye veya şehre gitmek istediğini insanlar belirler. Burada çoğunlukla, insanların arayışlarından oluşan göçlerdir. Serbest göçte belirleyici faktör, bireylerin kendi içyapılarından ortaya çıkmakta ve göç kararıyla sonuçlanmasıdır.

Kitlesele ve Bireysel Göçler: Kitlesele göç, büyük gruplar halinde bireylerin veya ailelerin birlikte göç etmeye karar vermesi durumunda toplu göç ortaya çıkmaktadır. Bireysel göç ise tek bireyin göç etmesi olarak algılansa da kendi içinde çekirdek aile yapısına uygun göçmenler bireysel göç kategorisine girmektedir. Göçün kitlesele

olabilmesi için göç edilen bölge veya göç eden bölgede bulunan insanların yoğunluğuyla ilgili olmaktadır.

2.2.2. Ülke Sınırları Esasına Göre Göç Çeşitleri

Bir insanın veya bir grup insanın, uluslararası bir sınır boyunca veya bir devlet içinde hareketi, dış göç (uluslararası göç) olarak anlaşılmaktadır. Uzunluğu, bileşimi ve sebepleri ne olursa olsun, her türlü insan hareketini kapsayan bir nüfus hareketidir; mültecilerin, yerlerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin ve aile birleşimi de dahil olmak üzere başka amaçlar için hareket eden kişilerin göçlerini içerir [3]. Tarihimizden beri insanlar göç etmektedir. Aslında, sömürgecilik döneminde olsun olmasın, ABD ile ekonomik gücün yükselmesi (ve bu ülkeye göçle birlikte), savaş sonucu göç ve bunun yanı sıra mevcut göç ile ilgili olarak farklı göç dönemleri yaşanmıştır [3].

Uluslararası göçle ilgili daha yeni gelişmelere büyük ilgi gösterilmesine rağmen, bu konu yüzyıllardır insan haklarının bir parçası olan konudur. İnsanlar yiyecek veya barınma arayışı içinde, dini nedenlerle (Yahudiliğin, Hristiyanlık ve İslam'ın İbranice tek tanrılı geleneklerinde örnekler vardır) ve ayrıca keşif için yeni topraklar veya kaynaklar aramak için göç etmişlerdir. Diğer durumlarda, insanlar köleleştirilmiş ve zorla taşındıkları için insan hakları bastırılmıştır [4]. Ayrıca çatışmaların ardından uluslararası göçün gerçekleştiği görülmüştür; Bu, I. Dünya Savaşı, II. Dünya Savaşı ve diğer birçok sivil ve uluslararası çatışmalar sırasında kanıt olmuştur.

Uluslararası göçün birey, göçmen ailesi, hem de menşei ülke ve ev sahibi ülke üzerinde bir takım etkileri vardır. Birey için, başka bir ülkeye göç etmenin psikolojik, duygusal ve fiziksel etkileri olabilir. Birçok göçmenin insan haklarını ve işlerini kontrol etmek isteyenler tarafından ihlal edilmektedir. Kızıl Haç'ın (2012) açıkladığı gibi "...bir göçmen olmanın doğasında bir güvenlik açığı var, bu bazı durumlarda diğerlerinden daha problemlidir olabilir. Göçmenler, tanım gereği, dili ve / veya kültürü anlayamayacakları bir yerde, genellikle ikamet ettikleri yerlerin dışında ve çoğu zaman menşei ülkelerinde (aileleri dışında) yerlere göç etmişlerdir. Genellikle tanıdık veya toplum destek mekanizmalarından yoksundurlar ve ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve ayrımcılığa maruz kalabilirler." demiştir [5].

İçsel göçün oluşumunda göçmenler kırsaldan kente göçle bıraktıkları kırsal topluluklar üzerindeki etkiler, göçmen türüne, göç hacmine ve dahil olan yerlerin niteliğine göre değişmektedir. Bu da iç göç olarak tanımlanmaktadır. Göçlerin ekonomik etkileri ve sonuçları, menşe yerleri- nüfus, ekonomik, kadınların ekonomik rollerindeki değişiklikler, gelirler ve sosyal etkiler üzerindeki nedenler gözden geçirilir [6]. Kırsal kentli göçmenlerle yapılan görüşmeler, yeni yaşamlarından memnun olmalarını, kentteki yaşamlarının kendi topluluklarında olduğundan daha iyi olduğunu bildirmektedir. Memnuniyet, konut, su ve elektrik hizmetlerindeki gelişmeler ve beslenme de tutumlarını etkileyebilmesine rağmen, istihdam ve gelir durumundaki değişikliklere ve çocuklar için eğitim fırsatlarına bağlıdır. Bazı göçmenler diğerlerinden yeni yaşamlarıyla daha memnun olmaktadır [7]. Bu farkın bir kısmı göçmenlerin kendi özelliklerinde yatmaktadır. Dostlar ve akraba göçmenlere önemli yardımlar sunar.

Göçmenleri, kendi gelir kaynaklarını bulana kadar yaşayabilecekleri, yaşayacakları bir yer bulmalarına yardımcı olacak ve kentin sosyal yaşamında yer almalarına yardımcı olmaları ve yeni gelenlerin iş bulmalarına yardımcı olmaları için nakit olarak ya da aynı krediler sağlarlar [8]. Akrabasından ayrılmak, evli genç kadınlar üzerinde en fazla etkiye sahip olabilir. Kırsal alanlardan çıkan göçmenler genellikle diğer göçmenler tarafından değiştirilmez. Kırsal alanlardaki bu nüfus kaybı ve bunların potansiyel katkıları bağımlılık oranını, işsizlik ve işsizlik oranlarını, beşeri sermaye seviyelerini ve inovasyon potansiyelini etkilemektedir [7]. Ancak göçmenler, yeni bağlantılar oluşturarak veya yenilikler getirerek kırsal alanlardaki değişimi teşvik edebilir. Kırsal bir bölgeden dışarı göç, nüfusu azaltır ve aşırı kalabalıklaşmanın azaltılmasında etkili olabilir. Göçmenlerin yaş ve cinsiyet yapıları, göçün doğum oranlarında düşüşe neden olacağı dereceyi belirler. Gelişmekte olan ülkelerdeki göçün en önemli etkisi en büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır [8]. Göç, işsizlik ve işsizlikte kısa vadede, konut ve hizmet dağıtım sistemlerinde ve hükümet bütçe açıklarında zorlanmaya neden olmuştur. Bu sorunlara rağmen, göçmenler, şehirlere göç etmelerine yardımcı olan sayısız yenilik ve kendi kendine yardım sistemi geliştirmiştir.

2.3. Barınma Kavramı

Barınma kavramı, bireyin yaşam biçimini ve standartlarını belirleyen, ona özel ve kamusal mekânlarda öz ve şahsına münhasır olma değerleri yükleyen, bir anlamda özne olma rolünü sahiplendiren bir olgudur. Barınma kavramı 20. yüzyılda belirgin bir değişime maruz kalmış, buna ayak uydurmak zorunda bırakılmış, teknolojideki gelişmeler, yeni endüstriyel üretim biçimleri, küresel dünyanın dinamiklerine ayak uydurma zorunlulukları – kriterleri ve bunların yaşam standartlarına olan etkileri sayesinde son yıllarda kentleşme kavramının yeniden sorgulanmasına ve göz önünde olmasına maruz bırakılmıştır [9].

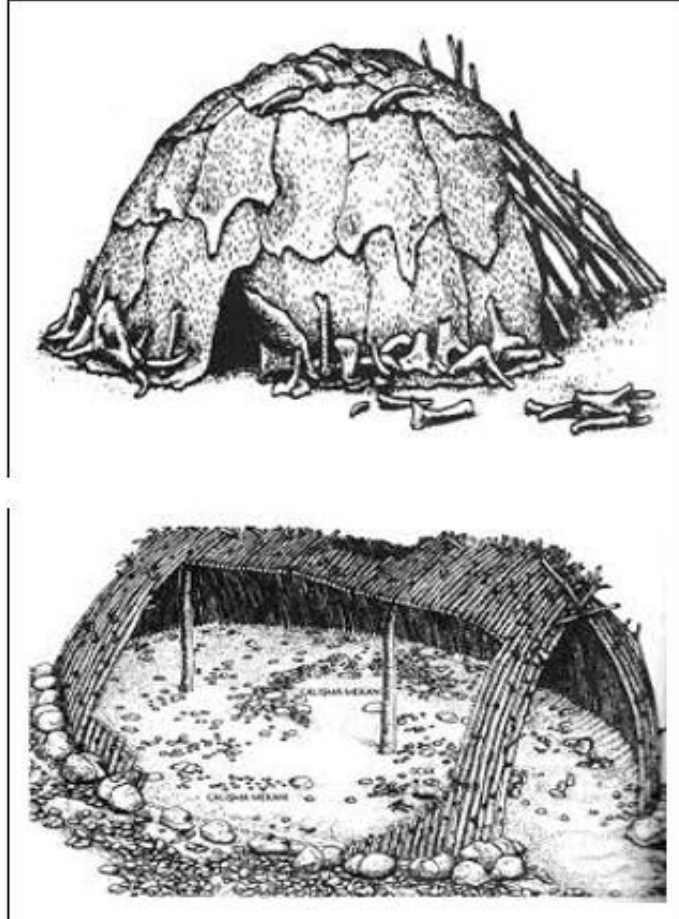
Barınma kavramı ait olma ve aidiyet duyguları ile yakından ilgilidir. Günümüz koşullarında barınma kavramının amacı ve anlamındaki değişim, bireyin varlığının ve eylem özgürlüğüne ve direniş özgürlüğüne yatırım yapmasını ve hakkının bulunduğu yerlerde barınma kavramının değiştiğini göstermektedir [10]. Bu yaklaşım, “ideal alan, yüksek yaşam standartları” gibi koşulları kullanıcılara sunarak ve tek bir çözüm gibi görünmesini sağlayarak, idealize alan kavramını bireyin algısına getiren piyasa dinamiğine dayanır. İdeal hale getirilmiş alan kavramı, “aidiyet” kavramına ve kişinin mekâna yaklaşımında baskın olan ya da olması gereken aidiyet ilkelerine aykırıdır [11]. Bu durum mekânın psikolojik, duygusal veya fiziksel değerlerini dikkate alarak bir tüketim nesnesi olarak ele alır ve onu satılır veya satılan bir meta haline getirir [12]. Gardırop ya da mekânın elemanlarının seri üretimi ile duyduğumuz tüm mekânların öğeleri, insanların ideal konumu tanımında kendilerini kolaylıkla bulabilirler [13].

Sözde idealize koşullarda bize sunulan mekânlar ve ürünler sayesinde, aynı yaşam alanına sahip olanların benzerliklerine ve nedenlerine ilişkin hak ve dirençleri gösteremediğimiz en mantıklı sonuçtur [14].

2.3.1. Kısa Süreli (Geçici) Barınma ve Çözüm Önerileri

İnsanların geçimlerini sağlamak için herhangi bir alanda yaptığı geçici süreli barınma şeklidir. Yiyecek bulmak için avcılık yapan insanlar avlanma sürelerine göre devamlı hareket halinde olmuşlardır. Başlarda mağaralarda ve ağaç tepelerinde yaşamış daha sonra geçici ya da barınaklar yapmışlardır. Bu barınakları da çadırlardan ve

kulübelerden sağlamışlardır. Barınaklar, ağaç dallarından yapıp hayvan derisi ile kaplanır ve hava akımlarından korumuşlardır [15]. Günümüzde yaygın olarak kullanılan membran sistemler, geçmişte yapılan bu sistemden yola çıkarılarak kullanılmaya başlanmıştır [16]. İnsanlar hayvanların dişlerini ve kemiklerini kullanarak kuru ağaç dallarıyla birlikte post ve sazlarla kaplayarak sığınaklar oluşturmuşlardır.

Şekil 2.1. Göçebe avcı uygarlıkların geçici barınak tipleri [28]

“İnsanlar yukarıda anlatılan barınakları kolay inşa ettikleri gibi hemen de terk edebilmekteydiler [17]. Günümüzde uygarlığın yıllar boyunca temel aşamalarının değişmesiyle bu göçün bitmesiyle sonuçlanmıştır [18]. Günümüzde ise teknolojinin ve çağların ilerlemesiyle tasarımcılar göçebe yaşam tarzına yönelik projeler geliştirmiş çağımıza uygun geçici barınma önerileri getirmiştir.

1.Weaving a Home;

Ödüllü mimar ve tasarımcı Abeer Seikaly, afet alanlarının ihtiyaçlarını karşılamak için hafif, pratik, işlevsel ve şık bir çadır tasarlamıştır.

Geleneksel sepet dokuma tekniklerinden esinlenen tasarımcı, dayanıklı ve kıvrımlı plastik borular arasına yerleştirilmiş kumaş kullanılmıştır. Çift katlı kumaş çadır su geçirmezlik sağlarken, iki kumaştan su boruları ve elektrik kabloları geçer. Değiştirilebilen çadırın çapı 5 metredir. Yüksekliği 2.4 metredir [19].

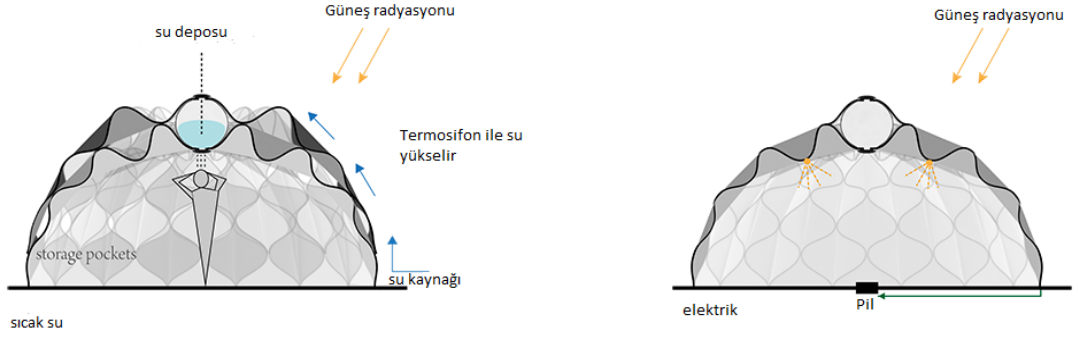
Şekil 2.2. Açılan çadır yapılarının görünümü (ilkbahar ve yaz) [20]

Şekil 2.3. Kapalı çadır yapılarının görünümü (kış ve sonbahar) [20]

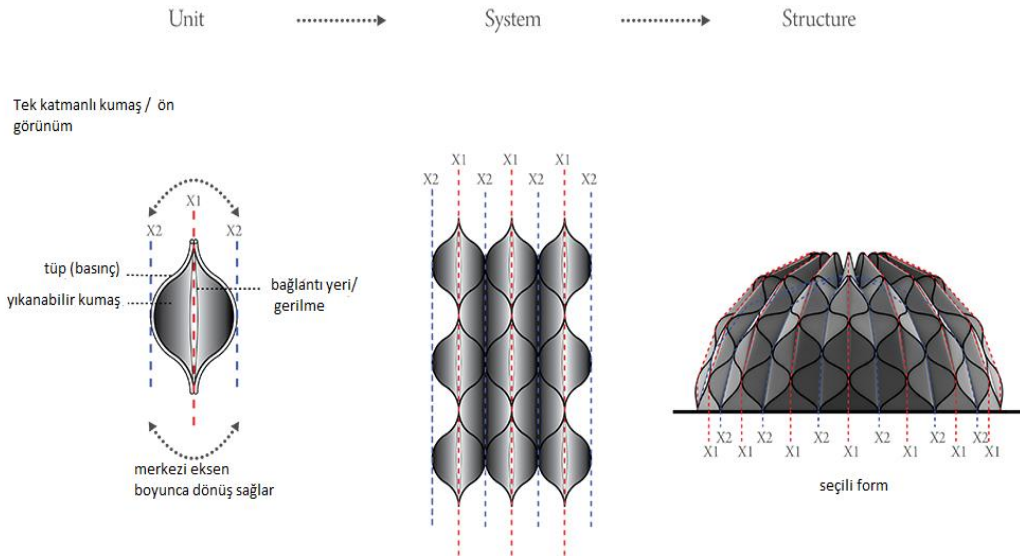
Her çadırın doğal kaynaklardan su depolama sistemi vardır. Güçlü termal özellikleri olan kumaş sayesinde çadır, güneş enerjisini duş suyunu ısıtmak için enerjiye dönüştürür. Çadırdaki açıklıklar, sıcak havanın çıkmasına ve çapraz esintilerin girmesine izin verir. Yalıtımlı kumaşı sayesinde çadır soğuk ve yağışlı havalardan korunmaktadır. Esnek ve portatif çadır projesi, yağmur suyunu toplayan ve güneş enerjisi tarafından toplanan suyu ısıtan bir teknolojiye de sahiptir [19].

Şekil 2.4. Weaving a Home'un işleyiş biçimi [19]

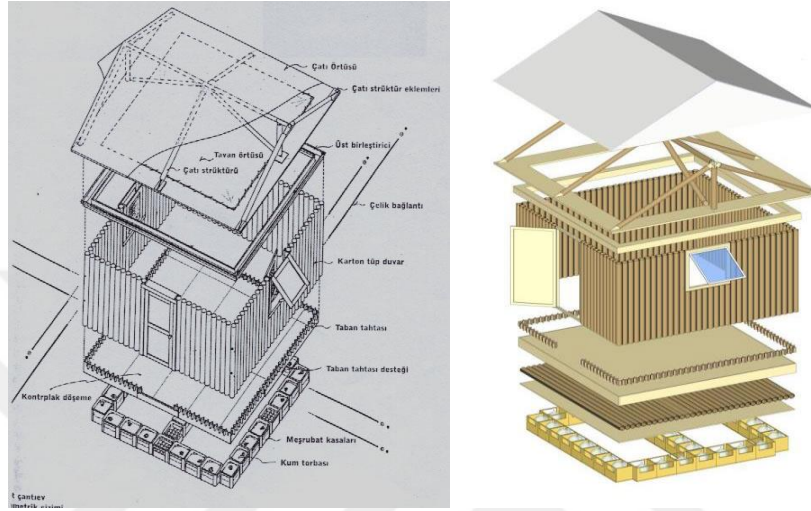
Her çadırın kendi su toplama sistemi vardır. Sistemde toplanan su, çadırın yüzeyi tarafından emilen güneş enerjisiyle çalışan termosifon sisteminin yardımıyla doğrudan depolama tankına aktarılır. Böylece çadırda temel ihtiyaçlardan biri olan kısa bir duş almak mümkün olabilmektedir [19].

Şekil 2.5. Weaving a Home çadırın malzeme detayları [20]

2.Paper Log House;

Ban'ın Kâğıt Çantı ev ismiyle, Kore Depremi'nde uyguladığı geçici barınakların bir versiyonu olan Türkiye'de ürettiği konutlar, geçicilik özelliğinin korunması için bir takım kavram ve modellerden hareket etmiştir [21].

Şekil 2.6. Ban'ın Kâğıt Çantı Ev Projesi [21]

Şekil 2.7. Ban'ın Kâğıt çantı ev projesi genel görünümü [21]

Kobe' de kullanılan standart 4x4 ölçülerindeki tip, 3x6 olarak yeniden projelendirilmiştir. Kâğıt çantı evler, geçiciliği sağlayan unsurları barındırmaktadır. Kobe' de geçici konutların kaldırılmasının sonradan büyük sorunlar yaratması sonucu, konutlar, uzun süre kullanımı engellemek üzere, fazla konforlu değildir. Kolay inşa edilebilir, çoğu geri dönüşümlü malzemelerden oluşmuş ve yeniden kullanılmak üzere sökülebilir niteliktedir. Ban' ın evleri, kalıcı konutların inşasıyla birlikte yok olacakları öngörüsüyle yapılmışlardır, fakat mimar, kullanıcıların konutları kendileri yapıp emek harcadıkları için daha çok hatırlayacaklarını düşünmektedir [22].

Bu proje, hem geçicilik kavramının yerini bulduğu bir tasarımı içermesi hem de depremzedeyi üreten konumuna geçirebilen bir proje olması sebebiyle önem taşımaktadır.

Türkiye'de 1999' da yaşanan depremden sonra hala kâğıt borular kullanılarak bu proje yerel ihtiyaçlara göre şekillendirilmiştir. Ortalama Türk ailesi için daha genişletilmiştir. Kâğıt borular soğuk iklim için uygun olması için atık kâğıdı ile doldurularak ısı yalıtımı sağlanmıştır.

Japon mimar Shigeru Ban, 2 milyondan fazla insan için kâğıt borudan yapılmış acil barınakları tasarlamıştır. Bu insanlar Ruanda 1994'teki iç savaştan sonra evsiz kalmışlardır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), geçici barınaklar olarak kullanılmak üzere normal olarak plastik levhalar ve alüminyum direkler vermiştir. Ancak mülteciler alüminyum direkleri satmaya başlamış ve daha sonra yapısal destek için dallarını kullanmak için ağaç kesmeye devam etmişlerdir.

Ormansızlaşma nedeniyle alternatif malzemelerin bulunması gerektiği açıktı. Shigeru Ban düşük maliyetli bir alternatif bularak, kâğıt tüpler ve barınakların geliştirilmesine başlamıştır [19].

Bu barınakların geliştirilmesi ile ulaşım masrafları azalmıştır. Çünkü kâğıt tüplerin üretimi yerinde ve ucuzdur. 1998 yılında Ruanda'da 50 acil barınak inşa edilmiştir. Bu şekilde Shigeru Ban, binlerce insanın hayatını güvenli ve ucuz bir çözüm getirerek kurtarmıştır.

İlk sığınak tasarımı 1995 yılında Japonya' nın Kobe kentinde başlamıştır. Büyük bir felaketten sonra, Kobe depreminden kurtulan kurbanlar için bir yer inşa etmeye karar verilmiştir. Kobe deprem kurbanlarının ihtiyaçlarını karşılamak için tek bir çözüm vardı; bu da onları canlı ve sağlıklı tutacaktır. Paper Log Houses'ın ana fikri, yukarıda bahsedilen konulardan uyandırılarak; İnsanlara ve onlara güvenli ve sıcak hissedebilecekleri geçici bir ev için barınma sağlamıştır [19].

3.Shelter Pack;

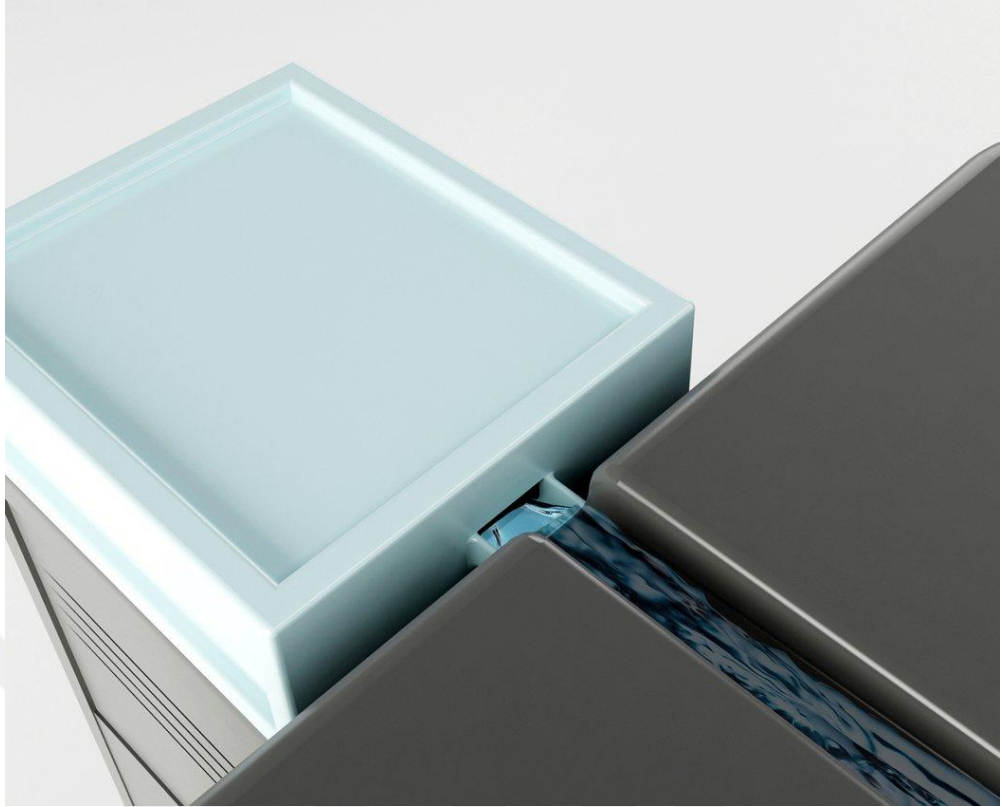
Hakan Gürsu'nun Sığınak Paketi tasarımı, 2016 A' Tasarım Ödülleri'nde altın ödülünü kazanmıştır. Acil barınmanın, katlanır şekildeki ölçüsü 31 inç (80 cm) dir. Tam boy genişlediğinde, Shelter Pack dört yatağın sığıdığı bir yatak odası, bir banyo, tam donanımlı bir mutfak ve kendi mobilyaları ile birlikte bir yemek alanı içerir. Her taşınabilir dairenin montajı sadece birkaç saat sürmektedir [23].

Savaş ve doğal afetlerden sonra kullanılmak üzere geliştirilen konut ünitesi, toplam 12 metrekarelik yaşam alanı sunmaktadır.

Ünite, eşyalarıyla birlikte kullanıma hazır bir paket olarak tasarlanmıştır. Banyodaki su ihtiyacı, çatıya verilen özel eğim sayesinde bir tankta toplanan yağmur suyuyla giderilir. Barınak paketi güvenlik, kişisel alan ve çadır gibi geçici çözümlerin ötesinde koruma sağlayan bir projedir. Ayrıca, tek bir konteynırda 12 ünite taşınabilir ve lojistik avantajlı tasarım kısa sürede acil müdahale imkanı sağlar. Çalışma, yarışmanın sosyal sorumluluk tasarımı çalışma kategorisinde altın ödülü almıştır [23].

Şekil 2.8. Shelter pack konteyner görünümü [23]

Şekil 2.9. Shelter pack konteynerin su depolama haznesi [23]

Şekil 2.10. Shelter pack konteyner taşıma görünümü [23]

Çatıda bulunan su filtreleri, sızıntı ve huni yağmur suyunun riskini daha sonra kullanılmak üzere bir toplama tankına indirir. Çatıdaki bir çatı penceresi, gün ışığını yaşam alanına dönüştürerek suni aydınlatma ihtiyacını azaltır. Duvarlar, sert hava şartlarında ısı yalıtımı sağlarken aynı zamanda iç mekanı hasara karşı koruyan çok sayıda yangın ve su geçirmez malzemedir oluşur.

Genel olarak, kurulan her Barınak Paketi ev sakinleri uzun süre kullanılabilir. 129 metrekarelik yaşam alanı sağlar. Tasarımını yapan Gürsu, yükselen mülteci sayısı, hem savaş hem de iklim değişikliğinden dolayı, bunun gibi akıllı çözümler, dünya çapındaki afet yardımı çabalarına gerekli bir katkı olacağını savunmaktadır. Shelter Pack, felaketten etkilenen yerler için idealdir. Sıkıştırıldığında, her bir paket yarı otomatik bir kamyonla taşınacak kadar küçüktür. Toplu olarak sadece iki kamyonla 100 mülteciye / mağdurlara olanak sağlayabilmektedir [23].

Sonuç olarak kısa süreli barınma önerilerinde, tasarımcı ve mimarlar tarafından yapılan tasarım örnekleri, geleceğe yatırım olarak tasarlanmış, günümüz teknolojilerinden faydalanarak oluşturulmuş böylece göç sorununa çözüm niteliğinde meydana getirilmiştir. Tarihten günümüze kadar devam eden ve devam etmekte olan göç olgusu, göçmenler için barınma konusunda sorun oluşturmaktadır. İncelenen kısa süreli barınma önerilerinde göçmenler için kısa vadede kolaylık sağlamaktadır. Tasarımlar genel olarak pratik, geri dönüşümlü ve ucuz malzeme kullanarak hem doğaya katkıda bulunması hem de ekonomik olması yönünden büyük önem taşımaktadır. Kısa süreli olarak göç eden göçmenler, bu örnek tasarımları kullanımında zaman kazanımı sağlayarak özellikle kolaylıkla kurulması, taşıma özelliği göstermesi ve ekonomik olması ileride göçmenler için büyük yardım sağlayacağı barınma örnek tasarımlarıdır.

2.3.2. Uzun Süreli (Kalıcı) Barınma ve Çözüm Önerileri

Kalıcı konutlar, özellikle göçmenler için mevcut daha fazla hizmet ve üretken bir yaşam sürmelerine yardımcı olmak için uygun bir hizmet yolu, amaç ve hizmet şeklidir. Genel olarak aktif bir "çevre hizmetleri ve yönetimi" kavramıdır [24]. Kalıcı konutlar, genel bakım maliyetini seçerek, insanların daha iyi yaşamlara sahip olmalarına yardımcı olan pratik bir çözümdür. Kalıcı konut üretiminde daha çok doğal afetler, savaşların meydana gelmesiyle insanlar geçici konutlaşma yerine kalıcı konut

ihtiyacı oluşmaktadır. Bu bağlamda insanların kalıcı barınma tipi yapılarda kalması önem taşımaktadır. Kalıcı konut olarak günümüzde toplu konut projeleri, kooperatif gibi yapılarla kalıcı barınma çözümleri yapılmaktadır. Günümüzde de uzun süreli barınma yapısına uygun özellikle afetzedelere yönelik tasarım çalışmaları yapılmıştır. Buna örnek vermek gerekirse;

1.Katrina Cottages;

2006 yılında, bu kulübe Marianne Cusato tarafından tasarlanmıştır. Kulübe ilk olarak International Builders Show, Orlando'da sergilenmiştir. Şimdi ise Ocean Springs, Mississippi' deki Cottage Meydanı'nda kurulmuştur. Evin girişinde bir veranda bulunmaktadır. Evin planı yaşam alanına açılmaktadır. Oturma odası, mutfak, banyo, 1 yatak odası ve giyinme alanı mevcuttur. Küçük çözümlerle kullanışlı bir plan tasarlanmıştır. Prefabrik ve modülerdirler ve sahada kurulabilir veya tekerleklere yerleştirilebilir ve geleneksel mobil evler gibi taşınabilmektedirler. Ayrıca, sabit ve kalıcı bir konut haline gelmek için yerinde sabitlenebilecek şekilde tasarlanmıştır. Şimdi birçok çeşidi bulunmaktadır ancak bu özellikler bütün evler için ortaktır [25].

Şekil 2.11. Sergilenen ilk Katrina Kulübelerinden biri [26]

Şekil 2.12. Sergilenen ilk Katrina Cottage'ın plan şeması [27]

Şekil 2.13. Sergilenen ilk Katrina Cottage'ın giriş bölümü [27]

2.Wikkel House;

Hollanda Tasarım Stüdyosu Kurgu Fabrikası, sadece bir günde kurulabilecek sürdürülebilir bir ev geliştirmiştir. Bu tasarım Wikkel house olarak adlandırılmıştır ve müşterinin tercihlerine göre uyarlanabilir, boyutu ve kullanımı her birinin ihtiyacına göre değişebilmektedir [28].

Bu yapı modelinden geleneksel olana büyük fark, hammaddesidir. Tuğla veya beton yerine, konutun duvarları kartondan yapılmıştır. Malzemesini yüksek kalite ile şirket kendisi tarafından yapmaktadır. Böylece, karton tabakalar evin tabanını oluşturmak için uyarlanmıştır [28].

Şekil 2.14. Wikkel House dış görünümü [28]

Şirkete göre yapı, yüksek mukavemetli bir yapıştırıcı ile yapıştırılmış, 24 tabaka malzemeye sahip olan bu karton tabanın geniş şeritleri tarafından oluşturulmaktadır. 1,2 metre genişliğinde bloklar oluşturulur. Alıcı tarafından seçilen şeritlerin sayısı evin büyüklüğünü belirler. En az üç, ama miktar sonsuz olabilmektedir.

Kartona ek olarak, yapı dışarıdan ahşap ile bitirilirken, iç kısımda ayrıca evde yaşayacakları tarafından seçilen ahşap veya diğer malzemelerden yapılabilen özel bir katman elde edilir. Bu titiz sonlandırma, kartonun mükemmel bir ısı yalıtımı olduğu için, örneğin yağmur ve soğuk hava koşullarına gibi diğer iklim koşullarına dayanıklı olmasını sağlamaktadır.

Şekil 2.15. Wikkel House iç yerleşim odaları [28]

Wikkel House’ da karton, hava şartlarında su geçirmez ancak nefes alabilen bir filmle korunur ve hava şartlarına dayanıklı bir muhafaza oluşturmak için ahşap kaplama levhalarla tamamlanmıştır. Yuvalı bölümler mutfak, duş ve banyoya sahiptir. Camlı veya opak cepheler için seçenekler sağlanmaktadır.

3. Micro Compact Home 026;

Londra'da ve Mnh'teki Teknik niversitede bulunan araştırmacılar ve tasarımcılar ekibi, öğrenciler, iş adamları, spor ve eğlence amaçlı kullanım ve hafta sonları için kısa süreli konaklama için artan bir talebe cevap olarak Micro Compact Home' u geliştirmişlerdir. şu anda Avrupa' da kullanılmakta olan ve mevcut olan Mikro Kompakt Ev, uçaklarda, yatlarda, arabalarda ve mikro dairelerde kullanılan yüksek kaliteli kompakt yaşam alanlarına yönelik teknikleri bir araya getirmektedir. Tasarımı, klasik konsept ve gelişmiş bir konsept ve teknolojiyle bir Japon ay evinin düzeniyle bilgilendirilmiştir. Tasarım, dokunma ve kullanım kalitesi, mikro kompakt ev takımının temel hedefleridir [29].

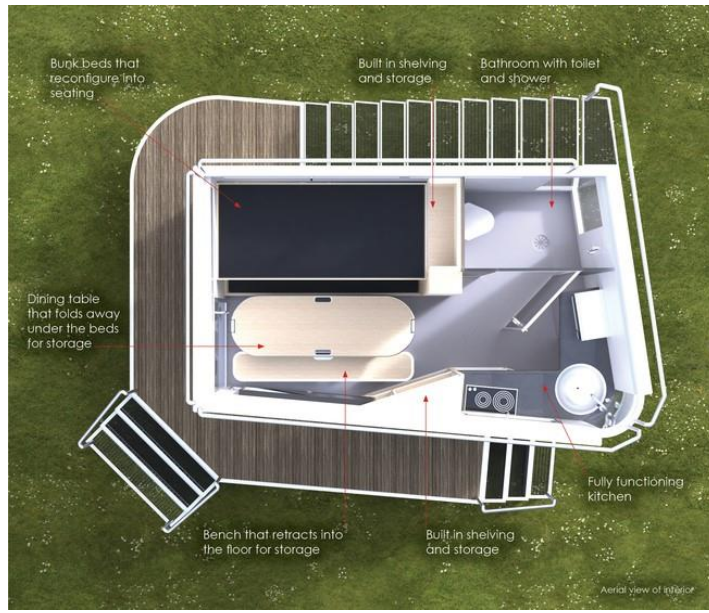

şekil 2.16. Micro Compact Home' un dış cephesi [29]

İlk eko denge raporu 2005 yılında Mnh Teknik niversitesi' nde tamamlanmış ve inşaatta kullanılan malzemelerin son geri dönüşüm ve bertaraf işlemlerine kadar detaylı bir ömür analizidir. Rapor, enerji dengesinin ayrıntılarını ve fabrikaya ve şantiye malzemelerini üretmek ve teslim etmek için gereken enerjiyi

içerir. Fotovoltaik güneş pilleri ve çatıya ve direğe monte edilen küçük bir dikey eksenli rüzgar jeneratörü ile güçlendirilmiştir.

Mikro Kompakt Ev, alüminyum dış cephe kaplamalı, poliüretan ile izole edilmiş, alüminyum çerçeve çift camlı pencereler ve güvenli çift kilitli ön kapı ile donatılmış ahşap çerçeve yapısına sahiptir; Sponsorlar, sergi ve iş kullanımı için grafikler uygulanabilir. Ev, 266cm x 266cm x 266cm boyutlarındadır. Tavan yüksekliği 198cm ve kapı genişliği 60cm'dir. Birim 2.2 ton ağırlığındadır [29].

Şekil 2.17. Micro Compact Home' un plan şeması [29]

Şekil 2.18. Micro Compact Home' un iç görünümü [29]

Bir yerleşim bölgesinde, herkese uygun bir konut birimi bulunmalıdır. Farklı gelir grupları, eğitim grupları ve aile kompozisyonları için amaç, karma ve çeşitlilik olmalıdır. Bu nedenle, farklı kullanıcılar için uygun konut tipleri oluşturmak ve bunları aynı yerleşim alanında karıştırmak gerekir [30].

Farklı ülkelerde kalıcı konut sorununa farklı çözümler getirilmiştir. Kullanılmayan veya işlevlerini tamamlayan geçici konutların nasıl değerlendirileceği, birçok felaketten sonra ortaya çıkan bir sorundur. Bu amaçla, bu evler için işlev kazanmak ya da yeniden kullanmak üzere evleri depolamak için farklı ülkelerde çözümler sağlandığı görülmektedir. Depremden sonra, planlama departmanlarının ve komitelerinin devlet tarafından veya özel teşebbüslerle kurulduğu belirlenmiştir. Birçok ülkede bu komitelerde mimarlar, şehir plancıları ve afet uzmanları çalışmaktadır.

Genel olarak, konutların yapımı devlet tarafından yapılmaktadır. Bununla birlikte, kendi evinin yapısının inşaatının da uygulandığı görülmektedir. Tasarımlarda stabilite vurgulanır ve denetim birimleri inşaat güvenilirliği için kullanılır.

Sonuç olarak çok geniş alanları etkileyen göçlerden sonra kalıcı evler için tek bir inşaat sisteminin kullanılması uygun değildir. Hızlı, ekonomik, rahat, taşınması kolay ve iş gücü, üretim ülke genelinde yaygındır ve tüm bu kriterler en uygun sonuçları verebilir, farklı üretim sistemleri ve bu sistemleri uygulayan şirketler araştırılır; bu daha doğru bir yaklaşımdır. Ek olarak, farklı iklim koşulları ve farklı yaşam tarzlarına sahip bölgeler için inşaat öncesinde farklı plan tipleri ve farklı inşaat sistemleri belirlenmelidir. Bunlardan yola çıkarak uzun süreli barınma önerilerinde örnek gösterilen çalışmalar bu kurallara uygunluk göstermesiyle kalıcı göçmenler için kolaylık sağlayacak niteliktedir. Teknolojinin ilerlemesiyle uzun süreli barınma gerçekleştirecek göçmenlerin, tasarımların ekonomik, portatif, kullanışlı ve kompakt çözümler sunmasıyla barınma sorununu kolaylaştırabileceği sonucuna varılmıştır.

2.4. Göç Sonrası Türkiye’de Yerleşim Yeri Tercihleri ve Barınma Durumu

Göçmen ağını kullanabilen göçmenlerin, ağı kullanmak için yoğun yaşadığı şehirlere yerleşmeyi tercih ettiği açıktır. Ayrıca, göçmenlik ağına erişemeyenlerin, devletin sağladığı fırsatlardan yararlanmak için devlet yetkililerinin rehberliğinde farklı yerlere yerleşmiş oldukları görülmektedir. Göçmenlerin belli beklentilere göre yerleşmeyi tercih ettikleri şehirleri seçtikleri söylenebilir. Bu beklenti, ilk dönemi daha kolay geçme isteğidir. Tüm bu veriler ışığında, göçmenlerin Bulgaristan göçmenlerinin yaşadığı geçici ve kalıcı olarak yerleşmeyi tercih ettikleri söylenebilir. Diğer bir deyişle, göçmen ağının varlığı hem geçici hem de kalıcı yerleşim bölgelerinde göçmen seçiminde etkili olmuştur.

Göçmenlerin göç ettikten sonra, Türkiye'deki ilk dönemde konut ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarını göstermektedir. Buna göre, göçmenlerin %49,5'i konut gereksinimlerini %34,1, aileleri, tanıdıkları ve akrabaları olan bir evde, %7,3'ü devlet tarafından sağlanan bir sosyal kurumda ve devlet tarafından tahsis edilen bir evde karşılamaktadır. Alandan elde edilen bilgiler dahilinde, evi kiralayanların da ilk göçmenlerden maddi ve manevi destek aldığını göstermektedir. Bu veriler, göçmenlerin mevcut göçmen ağlarını kullanarak bu sorunların üstesinden gelmesiyle desteklenmektedir. Bu bağlamda, mevcut Bulgar göçmen göçmen ağı, göçmenlerin Türkiye'deki ilk dönemdeki sorunların çözülmesine yardımcı olduğu saptanmıştır [31].

Çizelge 2.1: Göçten Sonraki İlk Dönemlerde Barınma İhtiyacını Karşılama [32]

İlk Geldiğinizde Barınma İhtiyacını Nasıl Karşıladınız?		
	Sıklık	Yüzde
Kendi evimizde	4	1,8
Kiraladığımız bir evde	75	34,1
Ailemin, akrabaların, tanıdıkların yanında	109	49,5
Devletin gösterdiği bir sosyal kurumda	16	7,3
Devletin tahsis ettiği bir evde	16	7,3
Toplam	220	100,0

Bu verilere dayanarak, göçün ilk dönemlerinde önemli bir sorun olan göçmenlerin barınma ihtiyaçlarının göçmenlerin yardımıyla kaldırıldığı söylenebilir.

Halkın devlet yardımı ile dağılımı ilk yerleşik kentsel tercihin verileriyle karşılaştırıldığında, devlet otoritelerinin rehberliğinde bir şehirde yerleşmeyi tercih eden 19 kişiden 14'ünün devlet tarafından temsil edilen bir sosyal kuruma, yine devlet aracılığıyla temin edilen konutlara yerleştirilmiştir. Bu bağlamda, akraba ve tanıdıklara aşina olmayan kişilerin çoğunluğunun, diğer bir deyişle göçmen ağının ilk yaşadıkları dönemde en önemli sorunlardan biri olan barınak sorununu çözdüğü söylenebilir [33].

2.5. Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapıya Etkileri

Göç olgusu, sadece alanlar arasındaki yer değiştirme süreci değil, nüfus hareketidir. Göç, coğrafi alanın yanı sıra değişen bir süreçtir; Toplumsal yapının ekonomik, siyasal, kültürel ve sosyal boyutları nüfusta önemli değişimler hareketidir [52]. Bu bağlamda, sosyal ve mekansal yapı ciddi bir değişim ve dönüşüm yaratır. Çünkü göçmenler sadece bedensel varlıklarını değil aynı zamanda göç ettikleri yerleşimlerin sosyo-kültürel etkilerini taşımaktadır. Çünkü göç, kültürel ve coğrafi olarak ayrılmış insanlar arasında iletişime yol açmaktadır. Göç davranış kalıplarını değiştirir, yeni fikirler oluşturarak kültürü zenginleştirir [34].

Bu kültürel etkileşimi belirleyen en önemli faktör, göçmenlerin yeni yerleşime göç edenlerle sosyo-kültürel farklılıklarının olup olmadığıdır. Bu farkın derecesi, yeni sosyal yapı ile bütünleşmede belirleyicidir. Başka bir deyişle, sosyo-kültürel farklılıklar önemli olduğunda, etkileşim ve uyum daha zordur. Bu noktada, ana belirleyici sosyal yapının profilidir.

Bu nedenle, göç ve kültür arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Göçmenler kültürel yapılarını, göç ettikleri ve oran kültüründen etkilendikleri yerleşime taşırlar. Bu nedenle, göç kültürel etkileşimlerin temel nedenlerinden biridir. Göç, toplumsal değişimin en güçlü unsuru olarak farklı fiziksel yapıya, dine, kültüre ve dile sahip topluluklarla yüzleşir ve onların birlikte yaşamalarını ve böylece etkileşimde bulunmalarını sağlar [35]. Göçle birlikte, gelenekleri, tutumları ve davranışları birbirinden farklı olan göçmenler ve yerli halklar birlikte yaşayabilir ve birbirlerinin

geleneklerini ve geleneklerini öğrenebilirler [36]. Bu bağlamda, sosyal değişim ve dönüşüm tohumları bu etkileşimin dışına çıkarılmıştır. Bu etkileşimin problemlili olduğu toplumlarda, ayrılma ve özümseme sorunları görülür ve etkileşimin problemsiz olduğu toplumlarda kültürleşme ve bütünleşme sonucunda sosyal değişim görülür.

Sosyal değişimin odağı insanlar üzerindedir. İnsanlar tüm sosyal olaylardan etkilenir. Bu içerikte; İnsanlar sosyal değişimin en önemli unsurlarıdır. Ayrıca, değişim bir başlangıç ve gelişme sürecidir. Bu yöndeki zamanın büyüklüğü de değişimde önemli bir faktördür. Ve sonuçta, her değişiklik belirli bir coğrafi alanda gerçekleşir. Dolayısıyla, mekanın büyüklüğü, toplumsal değişimin ortaya çıkması ve gelişmesinde vazgeçilmez unsurlardan biridir. Bu bağlamda sosyal değişimin insan, zaman ve mekan olmak üzere üç ana konusu vardır [37]. Bu üç unsurun bir arada bulunması toplumsal değişimin temelidir. Yukarıda belirtildiği gibi, bu değişikliği tetikleyen en önemli faktör göçtür.

Göçün sosyal ve mekânsal yapı üzerindeki etkisi, göç sebeplerine göre değişmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, göçmenler, zorunlu göç durumunda, yeni yerleşimde bazı sosyo-ekonomik sorunlara yol açan şehre gitmek için hazırlanmışlardır. Bu durumda, göçmenlerin yeni sosyal yapıları ve geldikleri yeni yerleşim yerlerinin sosyal yapıları göçmenler üzerinde olumlu bir etkiye sahip değildir. Bu durumun ana sonuçlarından biri sosyal bölünmelerdir.

Göçmenlerin ve yeni toplumun ayrılmasının mekansal yapısı, yaşam alanlarının dağılmasıdır. Bu durumda, göçmenler kendilerini güvende hissetme motivasyonu ile kendi profilleri gibi insanlarla yaşama eğilimindedirler. Bu nedenle, etnik-kültürel ve / veya sosyo-ekonomik benzerlikler mekansal dayanışmada oldukça etkilidir. Bu dayanışmanın en önemli sonucu gecekondulaşmadır. Göçün gerçekleşmesi için, özellikle Türkiye'de de görüldüğü gibi, sanayileşmeye paralel göç akımları yaşandığı için hazırlıksız yakalanmıştır. Bu kayıtsızlığın temel sonucu, istihdam ve konut sorunlarından kaynaklanan yoksulluk ve yoksulluğun mekansal yapısıdır.

3. BULGAR TÜRKLERİ ÖZELİNDE GÖÇ OLGUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Göçmenlerin İskanı

Atatürk döneminde Türkiye'ye gelen göçmenlerin iskanı 1923-1933 yılları arasında göçmenler serbest göçmen olarak kabul edilmişken 1934-1938 yılların arasında iskanlı göçmen statüsünde göç etmişlerdir [38].

Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Anadolu'ya Türk- Yunan arasında gerçekleşen göçten sonra ikinci en büyük göç dalgası Bulgaristan'dan gelmiştir. Bulgaristan'dan göçler 1923 yılında başlayıp 1989 yılına kadar aralıklı olarak sürmüştür. Cumhuriyet döneminde ülkeye gelen toplam göçmenlerin %48' ini oluşturan 790.7171 Bulgaristan göçmeninin göç hareketi 4 aşamada gerçekleşmiştir [39].

Bu aşamalardan ilki 1925 yılındaki Türk -Bulgar ikamet sözleşmesine göre 1949 yılına kadar 19.833 ailede 75.877 kişi iskanlı, 37.073 ailede 143.121 kişi serbest göçmen olmak üzere toplam 56.906 ailede 218.998 kişi Türkiye'ye göç etmiştir [39]. 1936 yılından itibaren gelecek göçmenlerin Ankara, Yozgat, Kayseri, Niğde, Adana, Konya ve İzmit'e iskânı kararlaştırılmıştır [40]. 1936 yılı ortalarında alınan ikinci bir karar ile de göçmen iskân sayısı artırılarak Tokat, Çorum, Bilecik, İçel, Aydın Muğla, Isparta, Burdur, Manisa, Denizli, Antalya, Balıkesir, İzmir, Elazığ, Van, Muş, Diyarbakır, Ağrı, Kars, Afyon ve Sivas'a da göçmen sevk edilmesi kararlaştırılmıştır. Nitekim bu karar gereğince 12 bin göçmenden 1.434'ü Tokat'a, 3.703'ü Kayseri'ye, 2.228'i Yozgat'a, 1.181'i Çorum'a, 2.452'si Konya'ya, 698'i Niğde'ye ve 203'ü de Bilecik'e iskân edilmiştir. Geriye kalan yaklaşık 15 bin göçmen ise bunların dışında kalan vilayetlere yerleştirilmiştir [39].

1937 yılında gelen 26 bin 50 göçmenin önemli bir kısmı İzmir, Aydın, Manisa, Bursa ve Bilecik gibi Batı Anadolu vilayetlerine iskân edilirken, geriye kalan küçük bir kısım da Niğde, Sivas, Amasya ve Diyarbakır'a yönlendirilmiştir. 1938 yılında Türkiye'ye giriş yapan 20 bin 52 göçmen ise çoğunlukla Orta Anadolu'ya, Çorum, Yozgat ve Niğde vilayetlerine yerleştirilmiştir [41].

Göç hareketlerinde 2. aşamasında 1950-1952 yıllarında Bulgaristan'ın tehcir ve göçe zorlaması sonucunda 37.851 aileye mensup olmak üzere 154.393 kişi iskanlı göçmen olarak Türkiye'ye gelip yerleşmişlerdir [39].

3. aşamada 1968-1979 yılları arasında Türkiye- Bulgaristan yakın akraba göçü anlaşması çerçevesinde 32.356 aileye mensup 116.521 kişi Türkiye'ye göç etmiş ve bu göç ile bu yıllar arasında gelen göçmenlerin büyük bir bölümünün Bulgaristan'da kalan yakın akraba ve çevrelerinin Türkiye'ye serbest göçmen olarak gelmeleri sağlanmış ve böylece ayrılmış ailelerin bir araya gelmesi sağlanmıştır [39].

4. aşamada Bulgaristan'dan Türkiye'ye son göç hareketi 1989 yılında gerçekleşmiştir. Türk kökenli Müslüman Bulgar vatandaşlarının, Bulgar devleti tarafından ülkemize göçe zorlaması ile başlamıştır. Göçmenler gruplar halinde Türk sınırına bırakılmıştır. Böylece Türkiye, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da görülen en yoğun ve zorunlu göç akımını yaklaşık üç aylık bir süre içinde kabul etmek durumunda kalmıştır. Bu dönemde 64.295 aileye mensup 226.863 kişi serbest göçmen olarak Türkiye'ye gelmiştir. Bu tarihten itibaren 1995 yılına kadar da aralıklı olarak gelen serbest göçmenlerin sayısı 27.224 ailede 73.957 kişiye ulaşmıştır [40].

3.2. Bulgar Türklerini Göçe İten Sebepler

Tarihsel süreçte göç olgusuyla sıkça yüz yüze kalan Türkler, 19. yüzyılın sonlarından itibaren batı-doğu istikametinde, diğer bir ifadeyle Balkanlardan Anadolu'ya doğru bir göç hareketi içerisinde bulunmuşlardır [41].

Bu göç sürecinin sebebi ise Türklerin yaşadığı ülkelerde bir takım itici faktörlerin kendisini göstermesidir. Bu faktörlerin 1920 yılında başlayarak bütün Balkan ülkelerinde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve siyasal hareketlerle ilgilidir. Can ve mal güvenliği tehlikede olan göçmenlerin yaşam şartları zorlaşmasıyla Türkiye'ye göç etmekten başka çareleri kalmamıştır. 1923-1938 yılları arasında Bulgaristan'dan 180.979 göçmen Türkiye'ye gelmiştir [42]. Göç sürecinde 1989 yılına kadar göçmen sayısının bir milyonu aştığı bilinmektedir ve Cumhuriyet döneminin en büyük ikinci göç dalgasını oluşturması nedeniyle mevcut çalışmamın bu konu üzerinde nedenini belirlemektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde büyük bir göç olayı olması nedeniyle Bulgaristan göçmenlerinin tarihten günümüze kadar olan göç politikaları, siyasal,

ekonomik, toplumsal açıdan etkileri incelenmiş olup, göçmenlerin barınma konusunda ülkemizde yaşayış biçimi ortaya konmuştur. Genel olarak Bulgaristan'dan Türkiye'ye göçmenlerin gelmesi için birçok neden bulunmaktadır. Bunlar;

3.2.1. Türkçe Yer İsimlerinin Değiştirilmesi

Diğer bir önlem Türkçe veya Türkçe 'den gelen yer isimlerinin değiştirilmesi oldu. Haskova Parti Birinci Sekreteri Stoyanov, Plenumda yaptığı konuşmada: "Spahievo (sipahiler), Karamantsi (karamanlar) gibi köylerin hala yabancı bir esaretin ve sosyal baskının izleri ile dini hurafelerin etkilediği hissedilen adları taşımaya devam etmeleri bizi endişeye düşürmektedir [42].

Bulgarlar, Türkçe isimlerini çoğunlukla korumuş ve kullanmışlardır. Örneğin, Parti üst yönetiminde bu tür isimlere sahip olanların hiçbiri isimlerini değiştirmede. 1986 yılında, XIII. Parti Kongresi'nde seçilen 195 Merkez Komitesi üyesi arasında, Türkiye kökenli 13 kişi bulunmaktadır.

3.2.2. Eğitim Alanındaki Zorluklar

Bulgar kültürünün gelişimi için en etkili aracın eğitim olarak seçildiği görülmektedir. Tüm 1985 yılının sonuna kadar, isimlerini tekrar eden tüm Türk çocuklarının anaokuluna gitmesine izin verilecektir. Bu sayede çocuklar çok erken yaşlarda Bulgarlarla tanışacak ve onlara Bulgar adı ile hitap edeceklerdi. Okullara gelince, her ders, vatanseverlik dersine dönüştürülecek ve okullarda sosyalist davaya sadık olan insanlar, komünist fikirlerin doğruluğuna inanmak için yetiştirilecektir [43].

Ateist eğitiminde alınan önlemler çok önemli bir yere sahip olacağı anlaşılmaktaydı. Ancak, ideolojik eğitim gibi ateist eğitim çoğunlukla Bulgaristan'da yapılmıştır. Bu eğitim okulda verilmiştir ve ayrıca basın, radyo ve televizyonda ateist propaganda yapılmıştır. Türklerin ateist eğitimdeki önemi, dinden etkilenmelerinin bir sonucudur [43].

3.2.3. Ailelerle İlgili Yaşanan Zorluklar

Türk aileleri için de bazı önlemler alındı. Buna göre, ailede ve ailenin en önemli unsurlarında görünür, kalıcı ve geri dönüşü olmayan değişiklikler yapılmalıdır; Dil, kıyafet, yaşam, gelenek ve göreneklerde Bulgar unsurları bulunmalıdır. Bu amaçla, bazı yetkililer ailelerle çalışmak üzere görevlendirilmiştir. Türk ailelerine karşı rapor verecek ve Bulgar makamlarına direnenleri rapor edeceklerdi [44].

3.2.4. Bulgar Kültürünün Övülmesi

Bulgar kültürünü vatandaşlarımıza tanıtmayı ve sevmeyi hedefleyen faaliyetler düzenlenmesi planlandı ve Bulgar folklor ekiplerinin vatandaşlarımızın yoğun olduğu bölgelerde temsilcilik vermesi öngörülüyordu. Tolbuhin Komünist Partisi Birinci Sekreteri Atanas Ilyev, folklor ekibinin önemini şu sözlerle vurguladı:

"Bizim için, folklorik ekiplerle Bulgarca konuşmak, Bulgar şarkıları söylemek ve Bulgar horonları oynamak bizim için büyük önem taşıyor demiştir [45].

3.2.5. İmar Vaatleri

Soydaşlarımızın yoğun olarak oturdukları bölgenin imar edilmesi ve buralarda eğitim, sağlık, diğer sosyal amaçlı tesislerin sayısının artırılması, Türk azınlığı mensuplarının Bulgaristan'a bağlamak için düşünülmüş bir önlemdir. Fakat bu uygulama çıkan ekonomik kriz nedeniyle gerçek anlamda uygulamaya konulamamıştır [46].

3.2.6. Göçün Zorlaştırılması

Kongrede yapılan parti konuşmalarında "Türkiye'nin göç sorunu konusunda spekülasyonlar yaptığını, her fırsatta Türkiye'ye göç olmayacağını belirtilmiştir. Gerçekten de Türkiye'ye göç edilmesine izin verilmeyeceğini, Bulgaristan'ın fazladan vatandaşı olmadığı gibi sözlerle vatandaşlara duyuruluyordu.

Göçle ilgili hiçbir açık kapı bırakmayan Bulgarların bu tutumu, Bulgaristan'daki soydaşlarımızı kızdırdı, ancak parti yönetimi tarafından beklendiği gibi Bulgaristan'ı benimsemelerine neden olmadı, ancak göçmenlik arzusu çok canlı kaldı. 1989'da

Bulgaristan göçü serbest bırakmak durumunda kalınca soydaşlarımız, Bulgaristan'ı boşaltırcasına sınır kapılarına yığılmıştır [47].

3.3. Göç Eden Bulgar Türklerinin Yaşadıkları ve Göçün Sonuçları

1950-1952 yıllar arasında Bulgaristan'dan göç etmek zorunda kalan göçmenler, Türkiye'nin il ve köylerinde çeşitli illere, kasabalara ve köylere iskan yasasına göre planlamalar oluşturularak yerleştirilmiştir.

1950 - 1960 döneminde toplam 35.496 ailenin yerleştiği görülmektedir. 25.583 çiftçi ailesinin çoğunluğu Adana (1.442 aile), Ankara (1.136 aile), Balıkesir (1.474 aile), Bursa (2.185 aile), Konya (1.523 aile), Manisa (1.383 aile), Tekirdağ (1.619 aile) iller, zanaatkarlar ailelerin çoğu Bursa (1.356 aile), İstanbul (3.100 aile), Eskişehir (1.116 aile), İzmir (1.1160 aile) olarak belirlenmiştir. İskan için yapılan 36.292 evin 22,761'i köy tipidir; 12.219 şehir tipi ve 1.312 hazır evdir. Kırsal alanlara yerleşmek isteyenler için 13 bağımsız köy kurulmuştur. Evlerin %70'i kırsal alanlarda inşa edilmiştir. Bunların %25'i şehirlere eklenen göçmen mahallelerine, %5'i müstakil köylere inşa edilmiştir [39].

1968 – 1979 yılları arasında Bulgaristan' dan gelen serbest göçmen statüsünde olanlar ve daha önce gelen akrabalarının yanına gitmelerine yönelik anlaşmalar dahilinde, daha önce yerleştirilen yakınlarının bulunduğu kasabalar ve köylere kendi imkanlarıyla göç etmişlerdir.

1989 yılında Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin %29'unun ilkokul, %34'ünün ortaokul, %18'inin Lise, %2'sinin meslek okulu, %2'sinin ise yüksek okul mezunu oldukları ve %14'ünün eğitimsiz olduğu saptanmıştır [41].

Bu dönemde Bulgar göçmenlerin mesleklerine bakıldığında, göçmenlerin %23'ünün işçi, %9'unun tarımda, %5'inin sanayide ve %8'inin hizmet sektöründe çalıştığı tespit edilmiştir. Ayrıca, gelenlerin %18'i öğrenci, %13'ü ise emeklilerdir [41].

1950'de Bulgaristan'dan gelen göçmenlerle 1989' da gelenlerle kıyaslandığında, çiftçilerin %85'ini kapsadığı görülürken 1989 yılında bu alanın değiştiği görülmüştür.

1923- 1960 yılları arasında Türkiye'ye gelen göçmenlere, devlet konut ve iş olanakları, uygulanan politikalara uygun olarak sağlanmaktadır. Gelenlerin çoğunun çiftçi olması, kırsal alanlardaki yerleşime uyum açısından iklimin ve üretim tarzlarının önemini artırmıştır. Ayrıca, göçmenlerin büyük çoğunluğunun illere, ilçelere ve köylere yerleşmesinin çevreye sosyal adaptasyon açısından daha uygun olduğu düşünülmektedir [39]. İş fırsatları sağlamak ve çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla göçmenlere ayni ve nakdi yardım sağlanmıştır. Bu çerçevede, çiftçi ailelerine arsa, tohum, torna ve teçhizat kredisi verilmiş, zanaatkar göçmen ailelere konut ve döner sermaye verilmiştir [41].

Göçmenlerin yerleşim programları çerçevesinde proje bazında planlanan konutlar, bu yerleşim için kurulan köylerdeki illere veya yerel köylere eklenen mahallelerde yapılmıştır. İstanbul- Zeytinburnu, Ümraniye, Ankara-Telsizler, Altındağ, Ayaş ve Kayaş ilçeleri ile Bursa, Eskişehir, Konya, Afyon ve İzmir bu yoğunlaşmanın merkezi olmuştur [48].

Kentlere yerleşen göçmenler için inşa edilen evler genellikle şehirlerin dış ilçelerinde ve tek katlı 65-90 m² tipindeki planlara göre 300- 400 m²'lik parsellerde inşa edilmiştir.

Kırsal kesimde kurulan köylerde, konut ve iş binaları bir avluya inşa edilmiş, imar planına göre ortak kullanım alanları okullar, camiler, köy konakları gibi bazı sosyal tesislerde kurulmuştur. Tüm bu fırsatlara rağmen, özellikle Güneydoğu, Doğu ve İç Anadolu'daki kırsal yerleşim yerlerinde, göçmenlerin büyük bir kısmı köylerini terk ederek ya da yerel nüfusa satarak batı bölgelerine yerleşmeyi seçmiştir. Ege ve Akdeniz bölgelerinde kırsal yerleşmelerden göç çok düşüktür. Yerel halkla olan anlaşmazlığa ek olarak, eğitim ve istihdam sorunlarını çözememek göçmenleri tekrar göçe zorlamıştır.

1980'den beri göçmenlerin yerleşim ve özellikle konut sorunlarına farklı yaklaşımları olmuştur. Her şeyden önce, 2510 sayılı iskan kanunu, göçmenlerin ülkeye yerleştirilmesi için yeterli değildi ve yerleşim uygulamalarının çerçevesi, Bulgaristan'dan toplu olarak göç etmek zorunda kalan göçmenler için ayrı yasalar çıkartılarak belirlenmiştir.

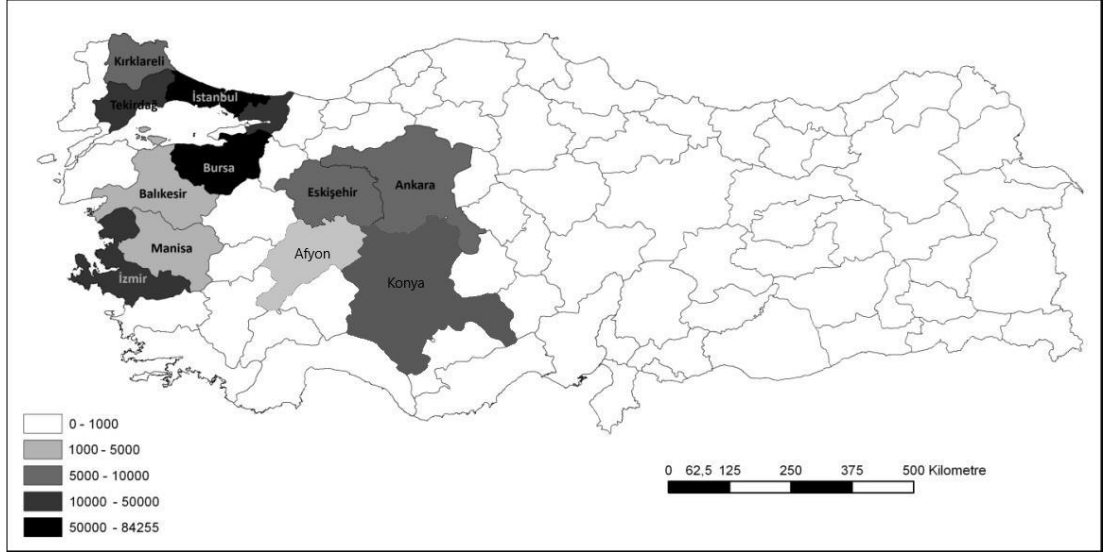
Araştırma sonuçlarına göre, Bulgaristan'dan zorunlu olarak yerinden edilen kişilerin orta öğretim okullarını ve meslek okullarını geçemediği görülmüştür. Bu araştırma sonucunda, Türk toplumunun birliğini ve dayanışmasını ortadan kaldırmak için kültürel ve manevi değerlerin öğrenilmesini engelleyen tüm tedbirler uygulanmıştır. Bunun amacı, öncelikle dini değerlerinden onları özümsetmek olmuştur [42].

1918'den sonra Türk okulları kontrol altına alındı ve bu okulların çoğu kapatılmıştır ve Türk yayınları Türkiye bölgelerine tanıtılmamıştır. Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımızın, Bulgaristan Hükümetini politikasına bağlı olarak en çok fabrika işçiliği, el zanaatları ve ilkokul öğretmenliği olanlarında istihdam edilmelerine karşılık, Türkiye'ye göç ettikten sonra çocuklarına her türlü eğitim dalında sorumluluk almaya hazırlandıkları görülmektedir.

4. BULGARİSTAN GÖÇMENLERİNİN YAŞADIĞI BÖLGELERDE MEKAN ANALİZİNE YÖNELİK ALAN ÇALIŞMASI

Araştırma, 1923-1980 yılları arasında yapılan Bulgaristan göçmenlerinin kendi imkanları ile inşa ettikleri müstakil, çok katlı ve genellikle plansız mahallelerden diğeri de yine 1900'lü yıllarda devlet desteği ile oluşturulan toplu konut niteliğindeki göçmen konutlarından olmak üzere göçmenlerin en yoğun bulunduğu üç ilin her birinde bulunan mahalle ve köylerinde alan araştırması gerçekleştirilerek iki farklı yapının ortak ve farklı yönleri tespit edilmiştir. Göçmen evleri Afyon, Konya ve Bursa'da incelenmiştir. Bu bölgelerin seçiminde, Bulgar göçmen halkının yoğun olduğu alanları ve günümüzde hala yerleşim bölgelerinde yaşadıklarını ön çalışma yapılarak tespit edilmiştir ve bu üç ilde Afyon'da 1 adet, Bursa'da 1 adet ve Konya'da 3 adet olmak üzere toplam 5 göçmen evi incelenmiştir. Köylerde genel olarak konutlara bakıldığında hepsinin aynı plan şemalarının bulunması nedeniyle 1 göçmen evi örnek olarak gösterilmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın 1989 yılında gelen göçmenlerin yerleştikleri ve/veya yerleştirildikleri illeri gösteren çalışmasına göre göçmenlerin, %24'ü Bursa, %9,1' i Konya ve %5' i Afyon illerini tercih ettiği görülmektedir [42].

Şekil 4.1. Devlet Planlama Teşkilatının 08.12.1989 tarihli istatistiklerine göre Türkiye'ye gelen göçmenlerin yerleştikleri iller [42]

Çizelge 4.1. 08.12.1989 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatının yapmış olduğu istatistiklere göre 1989 yılında Bulgaristan'dan gelen göçmenlerinin yerleştikleri iller [42]

1989 Yılında Gelen Göçmenlerin Yerleştikleri İller		
<i>İl</i>	<i>Sayı</i>	<i>%</i>
<i>İstanbul</i>	84 255	30,0
<i>Bursa</i>	67 378	24,0
<i>Tekirdağ</i>	30 828	11,0
<i>İzmir</i>	25 489	9,1
<i>Kocaeli</i>	12 276	4,4
<i>Eskişehir</i>	9 845	3,5
<i>Kırklareli</i>	7 045	2,5
<i>Ankara</i>	5 157	1,8
<i>Balıkesir</i>	4 852	1,7
<i>Manisa</i>	3 899	1,4
<i>Diğer iller</i>	30 035	10,7
	281 059	100

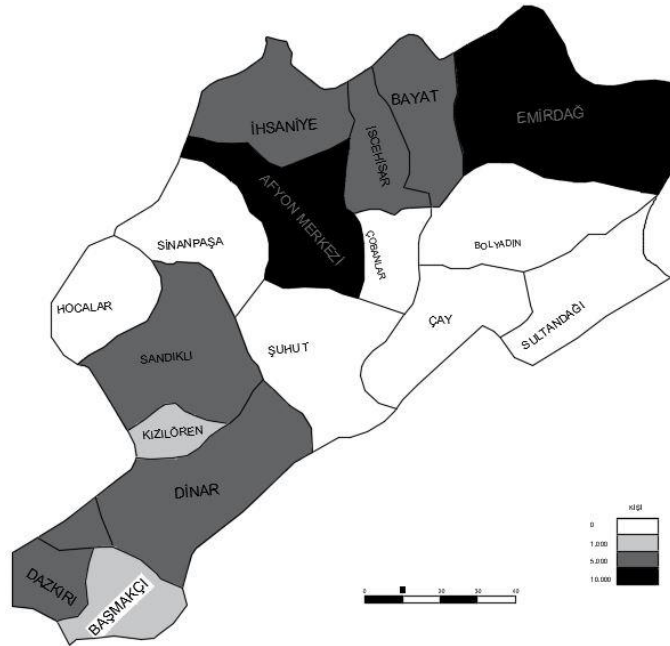

4.1. Afyon Karahisar İlinin Göçmen Yerleşiminin İncelenmesi

Denizli, Burdur, Isparta, Afyon illerini kapsayan bölgeye ‘GÖLLER YÖRESİ’ denilmektedir. Bu yörede birbirleriyle irtibatlı bilinen 26 pare büyüklü küçükü muhacir yerleşimi vardır. Bu yerleşimlerin tamamına yakının aynı tarihlerde 5-10 yıl içinde, 1875-1885 arası olduğu tahmin edilmektedir. Aralarında mesafelere göre yakın akrabalık bağları olanlar vardır. Bugünlere kadar geliş gidişler, ziyaretleşmeler, evlilikler devam etmektedir. Merkezi yerlere göçlerde olmaktadır [49].

Bu bölgedeki köylerin özelliği; yerleşik bir köy ya da kasaba da değil; yeni bir yerleşim yerine yerleşmiş olmaları, yakın zamana kadar yöre halkıyla tartışmalardan kaçınmak için herhangi bir halkla anlaşmaya girmemeleri, yerlilerle çatışmayı önlemek için yerleşimler mümkün olduğu kadar uzağa yapılmıştır. Geldikleri yerin iklim ve coğrafi koşullarına uygun yerler tercih edilmiştir. Bu köyler genellikle Bulgaristan göçmenlerinden oluşmaktadır.

Alan araştırması olarak seçilen yerleşimde bu tarihler arasında yapılmış göçle gelen muhacir halka aittir. Osmanlı döneminde arazi verilen bölgede çok fazla sivrisinek olduğu için halk dağlara doğru dağılmış ve yerleşke içinde göç etmişlerdir. Kendi imkanlarıyla hanelerini kurmuşlardır.

Şekil 4.2. 2000 yılı nüfus sayımına göre Afyon ilçelerinde yaşayan Bulgaristan doğumlu kişilerin oransal dağılımı [49]

Göçmenler için yerleşimlere dağılırken irtifa, eğim ve iklim özellikleri dolaylı ya da doğrudan etkili olmuştur. Kalıcı yerleşimler ilçede 1000-1600 m kotunda olmasına rağmen, 1300 m' lik yükseklik, yerleşim yerlerinde süreklilik açısından bir kırılma noktasıdır. Kırsal kesimdeki 12 köy yerleşiminin 11'i 1200 m kotunda inşa edilmiştir. Sadece Bayat ilçe merkezi 1000-1100 m yükseklik aralığında yer almaktadır. Diğer köylerden 1100-1200 m, 7 tanesi 1200 ile 1300 m arasında, 2'si 1300-1400 m ve 2'si 1400-1500 m. aralığındadır. Türkiye'de tarım alanlarını kısıtlama, istikrarsız ve üretim veriminde düşüşe neden olan faktörler genellikle fiziki coğrafya koşullarıyla ilgilidir. Düşük tarım potansiyeli etkisi altında, tarım alanları dar ve parçalanmış kusurlu, dağlık ve yüksek alanların göç alanlarını oluşturduğu belirtilmektedir [50]. 1965 yılında ilçede nüfus %15'i 1300 metrenin üstünde iken, nüfusun yalnızca %4'ü yaşamaktadır.

4.1.1. Kuzören Köyü'nün Konumu

Şekil 4.3. Kuzören köyü uydu görüntüsü- Google Earth 2018

Kuzören, Afyonkarahisar ilinin Bayat ilçesinde olan bir köydür. Afyonkarahisar iline 85 km, Bayat ilçesine 40 km uzaklıktadır. Kuzören köyünün toplam nüfusu 50' dir. Bu nüfusun 26'si erkek, 24'si kadındır. Köyün 1860 yıllarında kurulduğu tahmin

edilmektedir. İlk köy kurulumunda 50 hane olduğu söylenmektedir. Köyde günümüzde 15 hane bulunmaktadır [51].

4.1.2. Kuzören Köyü'nün İklimi ve Doğal Çevresi

Köyün iklimi karasal iklimdir. Kışlar soğuk ve kar yağışlı, yazlar gündüz sıcak, akşam serin geçmektedir. En önemli ikinci özellik, gündüz ve gece arasındaki yüksek sıcaklık farkıdır. Karasal iklimde özellikle kış ve ilkbahar aylarında yağmur yağmaktadır ve yıllık yağışlar genellikle düşüktür [52].

Yağışın en fazla olduğu mevsim ilkbahardır. Özellikle ilkbaharda nisan ayında yağış en fazladır. Genellikle kurak bir bölgedir. Geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadırlar. Genellikle arpa, buğday yetiştiriciliği yapmaktadırlar [51].

4.1.3. Kuzören Köyü'nün Yerleşim Özellikleri

Balkan savaşlarından sonra Osmanlı devleti ile Bulgaristan arasında anlaşmazlıklar yaşanmıştır. Bulgar halkı Türk soylu Bulgar vatandaşlarına zulüm ederek gitme politikası uygulamışlardır. Bunun üzerine devlet desteği ile muhacirler kendi ülkelerine göç etmeye başlamıştır. Bu yerleşimin kurulumu muhacirler tarafından kurulmuştur. Muhacir köyü olarak ta geçmektedir. Osmanlı döneminde ilk 1800 li yıllarda gelen göçmenler belirli bir bölümde toplatılmıştır. Fakat sivrisineğin bölgede çok fazla olması nedeniyle göçmenler dağılmıştır. Bu köy de bu şekilde oluşmuştur. Rakımı 1640 civarlarındadır [51]. Bu yerleşimde 50 hane bulunmaktadır. Köy halkı kendi imkanlarıyla kendi evlerinin inşa etmiştir. Alan çalışması olarak bu şekilde oluşturulan bir ev incelenmiştir. Evlerde bu dönemde yine göçmen olarak gelen Tatar göçmenlerinin evlerinden esinlenilmiştir. Tek sıra şeklinde güneşin doğduğu yönde pencereler bulunmaktadır. Genelde 2 odalı evler bulunmaktadır. Kerpiç yapılaşma mevcuttur. Bütün evlerde aynı model olduğu görülmektedir [51].

Şekil 4.4: Kuzören köyü genel görünümü

Köyde nüfus sayısı gün geçtikçe azalmaktadır. Köyün altyapısı konum gereği elverişli değildir. Köyde, ilköğretim okulu vardır ancak kullanılmamaktadır. Bunun yerine taşımali eğitimle öğrenim sürdürülmektedir. Köyün içme suyu şebekesi ve kanalizasyon şebekesi yoktur. Sağlık ocağı ve sağlık evi yoktur. Köye ayrıca ulaşımı sağlayan yol asfalt olup köyde elektrik ve sabit telefon vardır. Köyde içme suyu şebekesi olmadığı için burada yaşayan halk kuyudan su çekerek kullanımını gerçekleştirmektedir [51]. Göçmenler bu yerleşime yerleştikten sonra devlet 1800' li yılların sonunda buraya bir okul yaptırmıştır. Günümüzde kullanımını yitirmiştir. Köyde eğitim verilmemektedir. Köy çocukları taşımali eğitimden yararlanarak öğrenimlerine devam etmektedir. Köy yakınlarındaki ilçelere taşımali araçlarla alınarak gitmektedirler.

Bu ev Kuzören' deki köyde sağlam kalan sayılı evlerden biridir. 1890-1900 tarihleri arasında yapıldığı tahmin edilmektedir. Göçmen evi kerpiç yapıya sahiptir. Evde daha sonra aile halkı kalabalıklaştığı için ek odalar yapılmıştır. Evde şu anda ev sahiplerinin akrabaları kalmaktadır. Hanede 2 aile yaşamaktadır. Buradaki göçmen aile geçimini arpa yetiştirerek sağlamaktadır. 1800'lü yıllarda gelen Bulgar göçmen aileleri Bulgaristan'da yetişen bir meyve tohumunu buraya getirmiştir. Bu köyde dikilen ağaç yıllarca yaşamış geçen yıl kurulmuştur. Aile sakinleri kesmek zorunda kalmıştır [51].

Şekil 4.5. Kuzören köy kuyusu

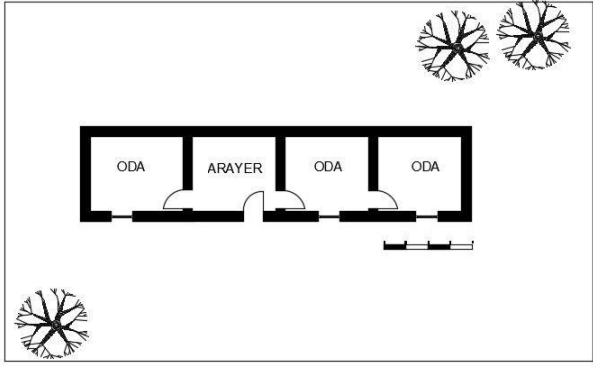

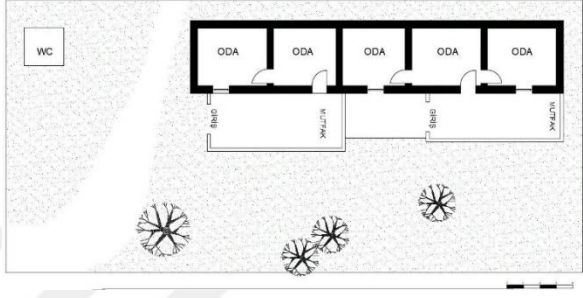
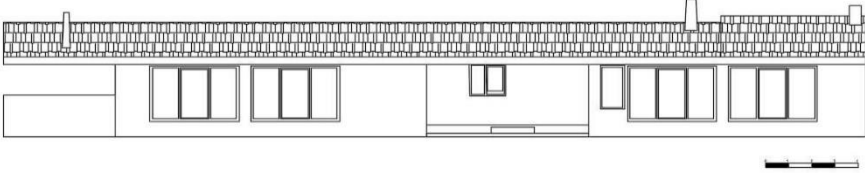

Şekil 4.6. Ekilen arpa arazisi

Bu bölgede bütün yakın köyler göçmenlerden oluşmaktadır. Bu bölgedeki halkla konuşulması üzerine buradaki köylerinde göçmenlerin kurduğu söylenmektedir. Bu bölgede Tatar, Pomak, Çingene gibi birçok soydan göçmenler oluşturmaktadır.

Evlerin çoğunluğu maddi durumu daha iyi olduğu için ilk evleri Tatar göçmenleri yapmıştır. Bu nedenle ev yapılarında Tatar kültürüne rastlanmaktadır. Tatar insanlarına göre eve sadece güneşin doğduğu yerden eve ışık girmesi gerekmektedir. Evin ön girişi de buna göre yapılmaktadır. Arka bölümde ise pencere konulmamıştır. Evlerin diğer bir özelliği ise tek sıra şeklinde 2 odalıdır. Evin herhangi bir hol veya koridoru yoktur. Oda içinden odalara giriş mevcuttur. Tuvalet evin dışında bahçede yer almaktadır. Bu köyde de Bulgar göçmenlerinin bu tarz ev yaptığı görülerek etkileşimin olduğu görülmektedir. Alan araştırması için seçilen ev de bu özelliklere sahiptir. Evin devamına 2 ek oda yapılmıştır. Bu bölümü taş ve betondan örülmüştür. Evin tavan yapısında bütün ağaç gövdelerinin yatay ahşap çitaları kullanılarak çatı kirişleri oluşturulmuş, araları kil yardımıyla kapatılmıştır.

O dönemde kodlan adı verilen kerpiç ocak hem pişirme hem ısınma olarak kullanılmıştır. Günümüzde de hala kullanımına devam etmektedirler. Hem evin içinde hem de dışında bulunabilmektedirler.

<p style="text-align: center;">Vaziyet planı</p> 	<p style="text-align: center;">Evin planının eski hali</p>
<p style="text-align: center;">Sağ yan cephe görünümü</p> 	<p style="text-align: center;">Evin mevcut planı</p>
<p style="text-align: center;">Sağ yan cephe çizimi</p> 	
<p style="text-align: center;">Mekan Fotoğrafları</p> 	<p style="text-align: center;">Cephe Fotoğrafı</p>
<p style="text-align: center;">Mimari Değerlendirme</p> <p>Göçmen evi kerpiç yapıya sahiptir. Bir ara yer ve 3 odası mevcuttur. Daha sonra ek 2 oda yapılmıştır. Sadece sağ yan cephesinde pencereler bulunmaktadır. Evin tavan yapısında yatay taşıyıcı olarak bütün ağaç gövdeleri kullanılmıştır. Evin içinde toprak sıvalı kodlan, hem ocak hem de ısınma için kullanılmaktadır.</p>	<p style="text-align: center;">Mekansal Değerlendirme</p> <p>Köy 1860 yılında kurulmuştur. Afyon'a 85 km Bayat'a 40 km uzaklıktadır. Köyün rakımı 1640 civarındadır. Köyün nüfusu 50 dir. Köyün genelinde aynı tip evler görülmektedir. Kerpiç yapılaşma mevcuttur. Göçmen evlerinin bahçe ve yakın çevresinde bahçe fırınları ve wc bulunmaktadır. Göçmen evi göçmenlerin kendi imkanlarıyla yapılmıştır.</p>

Şekil 4.7. 1 nolu eve ait çizimler ve analiz tablosu

4.2. Konya İlinin Göçmen Yerleşiminin İncelenmesi

Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde Balkanlar'dan gelen göçmenler, Konya ve ilçelerine gelmişlerdir. Bu gelişte geleneklerini ve göreneklerini Anadolu'ya taşımışlardır.

1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Osmanlıların yenilgisi, 93 Harbi olarak bilinen, Balkanlar ve Kırım'da yaşayan Türkleri derinden etkilemiştir. Anavatanlarını terk ettiler ve göç etmeye başladılar. Bu göçler bazı savaşları hızlandırdı. 1912'deki Balkan savaşları sadece Türklerin değil, bazı Yunanların da Anadolu'ya göç etmesine neden olmuştur. Ancak, en büyük göç Konya'da 1923'te gerçekleşmiştir. Bu değişimin bir sonucu olarak, göçmenlerin çoğu Konya'ya gelmiş ve buraya yerleşmişlerdir. Bu göçmenler Akşehir, Ilgın, Ereğli gibi birçok ilçelere yerleştirilerek paylarını aldılar ve bu göçmenler şehre ve bazı köylerine yerleştirildiler [53].

İskan belirlemede nüfus yoğunluğu yüksek olan yerler, İstanbul ve Doğu Karadeniz iskan planı dışında bırakılmıştır. Nüfus yoğunluğu az olan bölgeler, İç Anadolu, Trakya, Doğu Anadolu, Akdeniz bölgelerine yerleştirilmiştir. Bu nedenle İç Anadolu'nun sulama imkanı bulunan yerlere, Doğu Anadolu'da tarım ve hayvancılığın olduğu bölgelere, Akdeniz'de ova ve yaylalara muhacir göçmenleri yerleştirmişlerdir. Yerleşim politikasının öncelikli hedefi, atıl durumdaki toprak ve arazileri üretime açıp, ekonomiye katkı sağlamak olduğu anlaşılmaktadır [53].

Şekil 4.8. 2000-2015 yılı nüfus sayımına göre Konya ilinde yaşayan Bulgaristan doğumlu kişilerin oransal dağılımı [53]

4.2.1. Tipi Köyü'nün Konumu

Tipik bir göçmen köyü olan Tipi Köyü Konya Akşehir ilçesine 17 km uzaklıktadır. Köyün sakinleri 1900'lü yılların başında Balkanlar'dan gelen göçmenlerden, bazıları kendi çabalarıyla gelenler ve bazıları da mübadele döneminde gelen göçmenlerden oluşmaktadır. Yaklaşık nüfusu 400' dür. Köyün geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır [54].

Şekil 4.9. Tipi Köyün uydu görüntüsü- Google Earth

4.2.2. Tipi Köyü'nün İklimi ve Doğal Çevresi

Tipi köyün iklimi sıcak ve ılımandır. Tipi köy kış aylarında çok fazla yağış düşmektedir. Tipi köy ilinin yıllık ortalama sıcaklığı 11.6'dır. Yıllık ortalama yağış miktarı: 520 mm' dir. Ağustos ayının 11 mm yağışla en kurak ayıdır. En fazla yağış Aralık ayında görülmektedir.

Bu bölgenin yakınlarında Akşehir gölü bulunmaktadır. Bu iklimin oluşmasında yer şekilleri ve bu bölgeyi etkileyen basınç merkezlerinin yanı sıra yakınındaki Akşehir Gölü'nün de etkisi bulunmaktadır [55].

4.2.3. Tipi Köyü'nün Yerleşim Özellikleri

1936 yılında 12 bin muhacir göçmenin 2 bin 452' si Konya' ya yerleştirilmiştir. 1935' te iskan edilen göçmenlerin çoğu çiftçi olduğundan bir an önce üretici konumuna

geçmeleri için toprak dağılımı yapıldı. Genellikle bu alanlar mera, fundalık, baltalık gibi ziraate yeni açılan arazilerden oluşmaktadır.

23 Aralık 1934 tarihli yasa ile “Zaten Zincir Borçlanma” yöntemi Ziraat Bankası aracılığıyla göçmenlere dağıtılmış ve iki yıl vadeli yıllık bir tohumluk buğday dağıtılmıştır.

İki yıl sonundaki yasaya göre, borçlarını ödeyemeyenlerin borçları Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmiştir. Göçmenlere aynı zamanda çift ve koşum hayvanları da verilmiştir. Bu dönemde 1934-1937 yılları arasında göçmenler için 18 bin civarında ev inşa edildi [56].

İç Anadolu Bölge’sinde çoğunlukla evler iki veya üç oda, bir depo, bir ahır ve bir tuvaletten oluşup tek katlı ve çatılıydılar.

Göçmenler, 28 yıl içinde devlet tarafından verilen evlerin borcunu ödemekle yükümlendirilmişlerdir. Buna göre, ilk sekiz yılda ödeme yapılmayacak, 20 yıl içinde taksitler halinde ödenecektir. Alan araştırması olarak seçilen ev, Tipi köyde 1936 yılında yapılmış devlet desteğiyle oturtulmuş Bulgar göçmen ailenin hanesi incelenmiştir [55].

İncelenen göçmen evi, 1936 ‘da devlet desteği ile yapılmış bir evdir. Ev kerpiç yapıya sahiptir. Yaklaşık 40 m2 ölçülerindedir. Köyde bu şekilde eski kalmış 4 tane ev bulunmaktadır. Diğerleri değişime uğramış yâda yıkılıp yenisi yapılmıştır. Evler, Bulgaristan’dan gelen göçmenler için yapılmıştır [56].

Köyde toplam 80 tane hane vardır. Geneli değişime uğramıştır. Evin arka bölümü ahır ve samanlık olarak kullanılmaktadır. Evin giriş kapısında camsız bir ışıklık penceresi bulunmaktadır. Tavan yapısı ahşap çıtaların birbirine geçirilmesiyle oluşturulmuştur. Köyde geçim tarım ve hayvancılıkla sağlanmaktadır. Ev, günümüzde kullanımını yitirmiştir

Göçmen evin girişteki ara yeri, bir basamak kod farkı yapılarak göçmenler bu bölümü unluk olarak kullanmışlardır. Bu bölüm serin olduğu için kiler gibi kullanılmıştır [56].

Saçak altında peçka adı verilen fırın bulunmaktadır. Genelde evin dışında yer almaktadırlar. Kerpiç malzemesinden yapılmıştır.

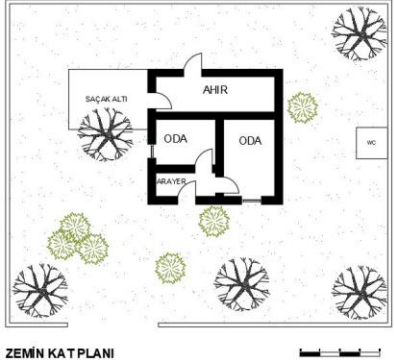
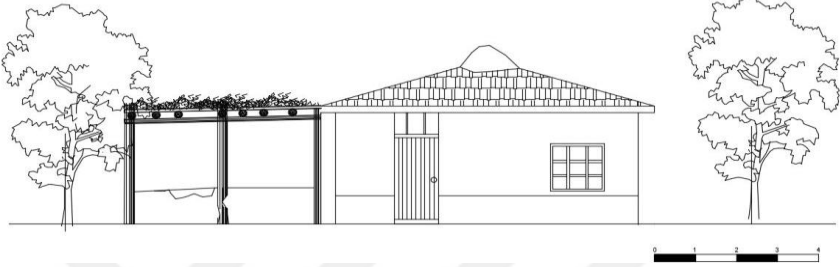

Göçmen evinin wc si bahçesinde yer almaktadır. Isınması ‘camal’ adı verilen soba tarzında ısınma aracıyla duvarlar arasından baca yardımıyla geçirilerek odalar ısıtılmaktadır.

Şekil 4.10. Tipi Köy genel görünümü

Şekil 4.11. Tipi Köy içi yolu

<p style="text-align: center;">Vaziyet planı</p> 	<p style="text-align: center;">Evin mevcut planı</p> <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>		
<p style="text-align: center;">Evin ön cephe çizimi</p> 			
<p style="text-align: center;">Cephe Fotoğrafları</p>			
			
<p style="text-align: center;">Mekan Fotoğrafları</p>			
			
<p style="text-align: center;">Mimari Değerlendirme</p>	<p style="text-align: center;">Mekansal Değerlendirme</p>		
<p>Göçmen evi kerpiç yapılıdır. Ev 2 odalıdır. Arka bölümü ahır ve samanlıktır. Giriş kapısında ışıklık penceresi bulunmaktadır. Tavan yapısı ahşap çitelerin birbirine geçirilmesiyle yapılmıştır. Saçak altında peçka adında fırın bulunmaktadır.</p>	<p>Köy Akşehir ilçesine 17 km uzaklıktadır. 1936 yılında kurulmuştur. Evin geneli kerpiç yapılı ve tek katlıdır. Köy devlet desteği ile kurulmuştur. Her evin bahçesi ve ahır bölümü vardır. Köydeki göçmen evlerin wc leri bahçesinde yer almaktadır.</p>		

Şekil 4.12. 2 nolu eve ait çizimler ve analiz tablosu

4.2.4.Boğazkent (Reşadiye) Köyü'nün Konumu

Boğazkent Konya ilinin Ilgın ilçesine bağlı bir köydür. Göçmenler 1907 yılında Boğazkent' e (Reşadiye) Bulgaristan'ın Osman Pazarı-Karalar köyünden gelmişlerdir. İlk kurulumu 50 haneye sahip göçmen bir köydür. Bugün 80 hane bulunmaktadır. Konya'ya 110 km uzaklıkta, Ilgın' nın 17 km kuzey batısında, 6 km Konya-Akşehir asfalt yolunda 300 nüfuslu bir köydür [57].

Şekil 4.13. Tırpan ailesinin evinin uydu görüntüsü- Google Earth

4.2.5. Boğazkent (Reşadiye) Köyü'nün İklimi ve Doğal Çevresi

Köyü ana caddeye bağlayan 6 km'lik yol boyunca köyün etrafında Akbayır ve Oymak olmak üzere iki tepe vardır. Köy, kurulumun düz alanıdır, ancak alan engebeli araziyle kaplıdır. İç Anadolu'nun iklimine bağlı olarak köyde karasal step iklimi görülür. Yoğun gündüz ve gece sıcaklık farklılıklarına sahip olup çok fazla kar yağışları görülmektedir. Köyde ikiz çeşme olarak bilinen bir artezyen su kaynağı vardır [54].

Köy, Çeşme Bayırı denilen küçük bir tepe etrafında kurulmuş ve arazi düz ve tarım için uygun olması sayesinde halkın geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köyün kuzeyinden geçen Deli Çayı ile birlikte DSİ tarafından açılan 2 kuyudan sağlanan sulu

tarımda 8000 dekar arazi kullanılmaktadır. 1 000 dekar sulanan arazide şeker pancarı, silajlık mısır, yonca yetiştirilmekte ve meyvecilik yapılmaktadır.

Kızılagıl ve Karakaya yaylaları artık fidanlık olarak kullanılmaktadır. Köy içi ve Öte Mahalle diye adlandırılan mahallelerde Rüstemoğulları, Mollaoğulları, Tırpanlar ve Paşalılar gibi hanedanlarda yaşamaktadır. 3 sınıflı 1 okul, 1 lojman, 1 öğretmen, 1 cami, 1 imam ve 2 un değirmeni, 1 un değirmeni 2hizar, haşhaş ve ayçiçek yağı çıkarılan yağ dükkanı bulunmaktadır. İç mekan ağının yeterli içme suyu ve her evin bir telefonu vardır.

4.2.6. Boğazkent (Reşadiye) Köyü'nün Yerleşim Özellikleri

Reşadiye köyünde bulunan yerleşme genelde kerpiç yapıya sahiptir. Evler bahçeli olup ahır ve samanlıkları bulunmaktadır. Her evde maşinga adı verilen özel kerpiçten yapılmış soba gibi duran toprak sıvalı fırınlar vardır. Kendi tepsisinde haftada bir kez göçmenler tarafından yapılan ekmekler bu fırınlarda yapılmaktadır.

Bu köyde bulunan su kaynağından dolayı göçmenlerin buraya yerleşim kurdukları söylenmektedir. Aynı yerden beslenen çeşmenin berrak ve buzlu suyuyla dikkat çekmesine rağmen, bu çeşmeden su içen ailelerin çocukları ikizlerle doğmaktadır. İkiz çeşme etrafında oturan hanelerde 9 ikiz çocuk vardır. Bu nedenle bu su kaynağına ikizler çeşme adı verilmiştir [58].

Bulgar göçmen köyü olan Boğazkent köyü hala eski yapılaşmayı sürdürmektedir. Köyde, köy konağı, misafirhane, sellektör binası, köyde kalmak isteyen memurlar için bir lojman, köyün ortak malları arasındadır. Köy konağı belli bir kısmı yıkıldığı için kullanılmamaktadır. Bu köyün yapı olarak çevresindeki köylerden farkı kerpiç yapıların toprak sıvalı olmasıdır. Yakın ve komşu köylerinde ki yapılaşmalarda beyaz sıvalı kerpiç yapılar bulunmaktadır [58].

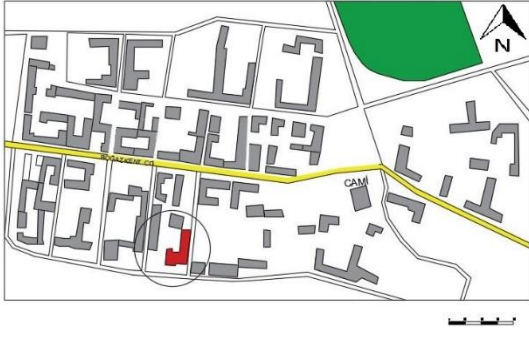
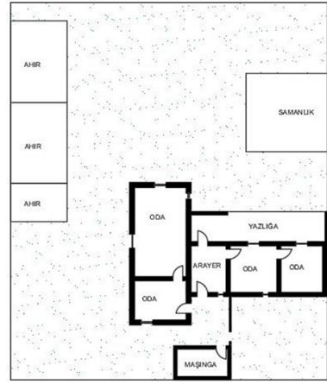
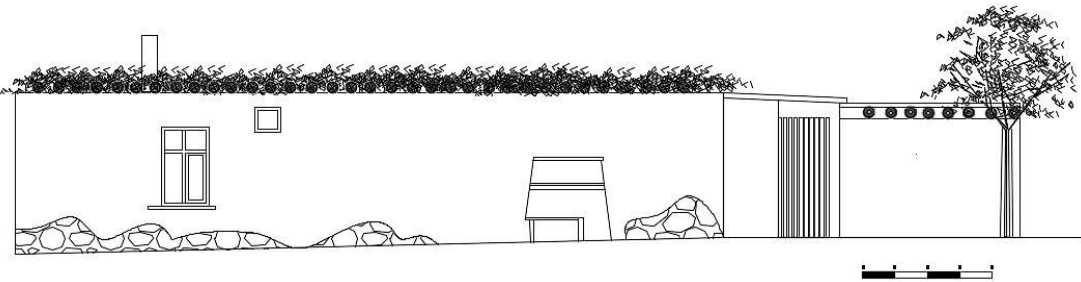

Alan çalışmasında Reşadiye köyünde 2 ev tipi incelenmiştir. Biri Tırpan ailesinin evi incelenmiş olup 1900 yılların başlarında kendi imkanlarıyla inşa edilmiştir. Diğer ev ise Hoça ailesinin devlet desteğiyle yapılmış 1951 göçünde inşa edilmiştir. Bu iki farklı yapıyı, bulunduğu yere gidilerek yerinde gözlemlenip incelenerek araştırılmıştır.

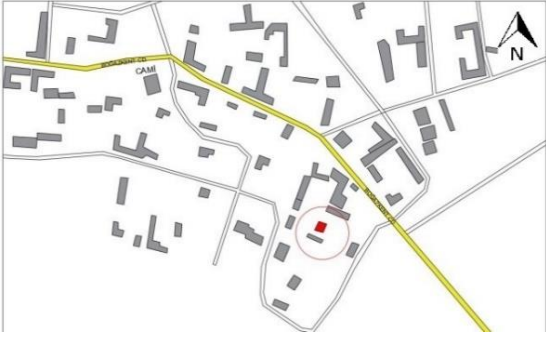

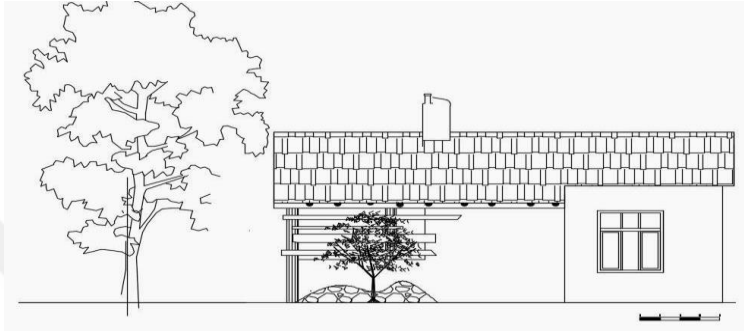

Şekil 4.14. Reşadiye köyü genel görünümü

Şekil 4.15. Reşadiye köy içi yolu

<p style="text-align: center;">Vaziyet planı</p> 	<p style="text-align: center;">Evin mevcut planı</p> 		
<p style="text-align: center;">Göçmen evinin sol yan cephe çizimi</p> 			
<p style="text-align: center;">Cephe Fotoğrafları</p>			
			
<p style="text-align: center;">Mekan Fotoğrafları</p>			
			
<p style="text-align: center;">Mimari Değerlendirme</p>	<p style="text-align: center;">Mekansal Değerlendirme</p>		
<p>Göçmen evi kerpiç yapılıdır. Dış yüzeyi toprak sıvalıdır. Evin 2 giriş kapısı bulunmakta olup 4 odalıdır. Günümüzde balkon olarak tanımlanan yazlığa bölümü vardır. Çatı örtüsü ağaç merteklerin üzerine ot, saz, kamış sıralanıp üstü killi toprak ile örtülerek sıkıştırılmıştır.</p>	<p>Köy 1900'lü yıllarda kurulduğu söylenmektedir. Köydeki ikizler çeşmesi bu köyün kurulumunda etkilidir. Köyün geneli toprak sıvalı kerpiç evlerden oluşur. Her evin bahçesi ve ahır bulunmaktadır. Göçmen evi göçmenlerin kendi imkanlarıyla yaptığı evdir.</p>		

Şekil 4.16. 3 nolu evine ait çizimler ve analiz tablosu

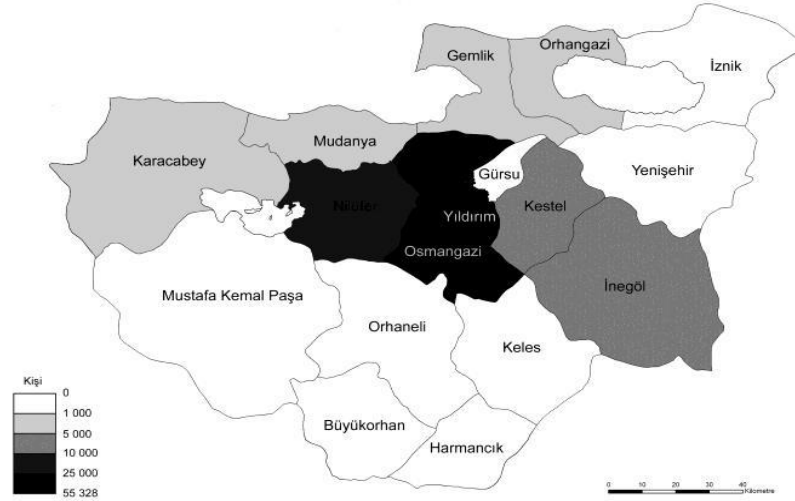
<p style="text-align: center;">Vaziyet planı</p> 	<p style="text-align: center;">Evin mevcut planı</p> 		
<p style="text-align: center;">Evin ön cephe çizimi</p> 			
<p style="text-align: center;">Cephe Fotoğrafları</p>			
			
<p style="text-align: center;">Mekan Fotoğrafları</p>			
			
<p style="text-align: center;">Mimari Değerlendirme</p>	<p style="text-align: center;">Mekansal Değerlendirme</p>		
<p>Göçmen evi kerpiç yapılıdır. Dış yüzeyi toprak sıvalıdır. Ev 3 odalıdır. Bahçesinde ahır ve wc si bulunmaktadır. Çatı örtüsüne belirli aralıklarla ağaç mertekler dizilmiştir. Daha sonra mertek üzerine kiremit döşenmiştir. Günümüzde ev yazlık olarak kullanılmaktadır.</p>	<p>Göçmen evi 1951 yılında devlet tarafından yapılmıştır. Köydeki göçmen evler toprak sıvalı kerpiç yapılara sahiptir. Evlerin genelinde bahçe bölümünde fırını bulunmaktadır. Köyün geneli tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaktadır.</p>		

Şekil 4.17. 4 nolu evine ait çizimler ve analiz tablosu

4.3. Bursa

DİE'nin verilerine göre Bulgaristan doğumlu kişi sayısının Bursa'da en fazla olduğu ilçeler olduğu ilçeler sırasıyla Osmangazi, İnegöl, Yıldırım, Nilüfer ve Kestel ilçeleridir. Bursa'nın merkez ilçelerini oluşturan bu dört ilçe içerisinde özellikle İnegöl tek başına Bulgaristan doğumlu kişi sayısının %41,4'ünü barındırması ile öne çıkmaktadır. 2000 yılı nüfus sayımının yapıldığı dönemdeki idari taksimata göre Bursa'nın merkez dışındaki en büyük ilçesi konumunda bulunan İnegöl'ün toplam nüfusu aynı yıl için 642.337 olarak verilmiştir. Buna göre Bulgaristan doğumlu kişi sayısının toplam nüfusa oranı ilçe genelinde % 9 gibi oldukça düşük bir oranda bulunmaktadır. Bu oranın düşüklüğüne rağmen Bursa'da gerçekleştirdiğimiz ön çalışmalarda 1960 yılında gelen göçmenlerin özellikle ilçenin Akhisar mahallesinde toplandıkları ve mekânsal açıdan diğer alanlardan ayrıştıkları gözlenmiştir. Akhisar mahallesinde yaşayanların tamamına yakınının 1960 yılında gelmiş olması Bursa'da göçmenlerin kendi imkânları ile oluşturdukları mahalleler açısından alan çalışması için uygun bir alan olarak seçilmiştir [59].

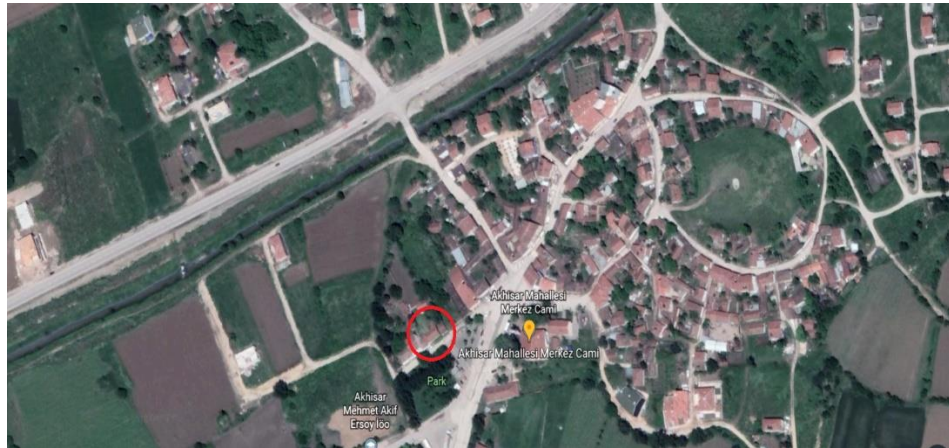
Şekil 4.18. Bulgaristan doğumlu kişilerin Bursa'daki oransal dağılımı [60]

Çizelge 4.2. Bulgaristan doğumlu kişilerin Bursa'daki yüzdeler dağılımı [60]

İLÇE	Kişi	%
<i>Osmangazi</i>	55.328	41,4
<i>Yıldırım</i>	34.991	26,2
<i>Nilüfer</i>	20.087	15,0
<i>Kestel</i>	7.396	5,5
<i>İnegöl</i>	5.612	4,2
<i>Orhangazi</i>	2.993	2,2
<i>Karacabey</i>	2.037	1,5
<i>Mudanya</i>	1.275	1,0
<i>Gemlik</i>	1.198	0,9
<i>Diğer</i>	2.568	1,9
Toplam	133.485	100

4.3.1. Akhisar Mahallesi Konumu

Bursa'da 1950 yılından sonra devletin çıkardığı antlaşma ile Bulgaristan'dan gelen göçmenlere iskanlı göçmen statüsünde göç alımı yapılmıştır. İncelenen bölgede iskanlı göçmenlerin kendi imkanlarıyla yaptığı evler incelenmiştir. Bu bölge Bursa şehrinin İnegöl ilçesinde bulunan Akhisar mahallesi örnek olarak seçilmiştir. Akhisar, İnegöl ilçesine bağlı bir mahalledir. Mahallenin adı Osmanlı dönemine aittir. Bizans döneminde bir anıt olan kent, zamanın önemli ticaret merkezlerinden biridir. İnegöl; İstanbul, Ankara, İzmir'in ülke nüfusunun %50'sinden fazlasına sahip olan bu iller, üçgenin merkezindedir. Bursa şehir merkezi 26 km, İnegöl ilçesi 4 km uzaklıktadır [60].

Şekil 4.19. Akhisar Mahallesi uydu görüntüsü- Google Earth 2018

4.3.2. Akhisar Mahallesi İklimi ve Doğal Çevresi

İnegöl iklimi, Karadeniz ve Akdeniz iklimi arasındaki geçişi göstermektedir. Yaz ayları Akdeniz iklimi gibidir. Sıcak ve hafif yağmurludur. Kış ayları soğuk ve yağışlıdır. Kar yağışı normaldir, don olayları yüksektir [59].

Yıllık ortalama sıcaklık 12,4 ° C'dir. Ortalama yaz sıcaklığı 21,9 ° C ve kış sıcaklığı 2,3 ° C'dir. En düşük sıcaklık -22.7 C olarak ölçülmüştür [59].

İnegöl'de tarım alanlarının % 72,8'i tarıma bölünmüş, % 19'u bağ bahçesine, % 7,7'si ise sebze tarıma tahsis edilmiş, % 49'u ormanlarla kaplıdır.

4.3.3. Akhisar Mahallesi Yerleşim Özellikleri

Devlet, göçmenlerin her türlü sorunlarını gidermek için var gücüyle çalışmıştır. Göçmenlerin ilk geldiği yıllarda kurduğu köylerde konut yapımına yardımda bulunmuştur. Hatta bazı köyler planlı bir biçimde kurulmuştur. Göçmenlere konut yardımı, 93 göçmenleri öncesinden başlamıştır.

Daimi olarak iskân edilmek üzere vilayetlere dağıtılan ve kendilerine arazi verilen göçmen ailelerinin konut ihtiyacı valiliklerce karşılanıyordu. Nitekim yerel yönetim, göçmenlere tahsis edilen araziler üzerinde iki, üç odalı meskenlerin inşa edilmesini sağlamakla yükümlüydü. Göçmenler, göçmen evleri için gereken kereste ihtiyacını devlete ait ormanlardan bedelsiz olarak sağlamıştır.

Ev yapımı konusunda devlet bir hayli harcama da yapmıştır. Ancak göçmenlerin iskân için yapılan yardımların nakdi yapılması üzerine, zor günler yaşayan göçmenler tarafından temel ihtiyaçları için harcanması nedeniyle ev paralarını harcadıkları görülmüştür. Bu nedenle çok sayıda göçmenin, konut yardımı almasına karşın konutsuz kaldıkları gazete haberlerinden öğrenilmektedir [85]. İhtiyaç halinde bulunan göçmenlere belediye tarafından da yardımlar yapıldığı belgelerden anlaşılmaktadır. Akhisar Köyünde yaşayan muhacir göçmenler, 1960 yıllarında yaşanan büyük bir sel olayıyla bütün mal ve mülklerini kaybetmişlerdir. Birçoğunun evi sel altında kalmış eşyaları selde kaybolmuştur. Bunun üzerine devlet selde evsiz kalan göçmenlere yine Akhisar köyünde iskan vererek göçmenlere imkan sağlamıştır. Göçmenler iskan üzerine kendi imkanlarıyla ev inşa etmişlerdir. İncelenen evde 1962 yılında bu devlet düzeneği üzerine kendi imkanları doğrultusunda yapılmış bir evdir.

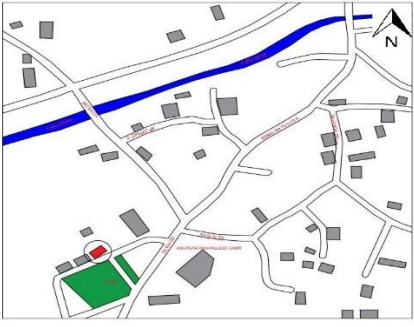
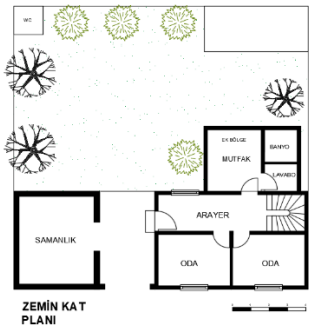

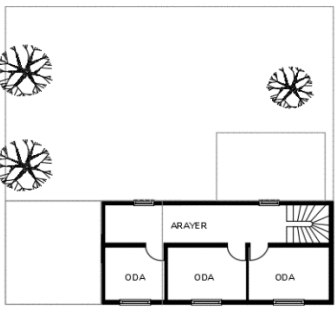

Şekil 4.20. 2015 yılı Akhisar Mahallesi'nin genel görünümü

1950 yılından önce sel baskınına uğrayan köyün 53 evi devletçe yeniden yaptırılmıştır. “Köyde yerlilerin dışında, 1880'li yıllarda gelen Pomaklar ve Bulgar göçmenleri ile son yıllarda gelen Doğu Anadolu göçmenleri yaşamaktadır.

Akhisar köyü çevreyle uyumlu bir mimari sergilerken köydeki özgün konut mimarisi, yapılan tadilatlarla ve yok olmaya yaklaşmış binalara rağmen kendini hissettirmektedir. Şehir merkezinin gelişmiş bir şehir olması, kendini sürekli yenileyen bir özelliği olması sebebiyle köydeki halkın şehir merkezlerine göç etmesi ve yerine yeni yerleşim konutları yapılmasıyla köyün özgün yapısı kaybolmaya başlamıştır. Köyde yaşanan büyük selin yaşanmasıyla da eski tarihi evler yok olmuştur. Göçmen halkın bir bölümü devlet desteğiyle yeni evlere yerleştirilirken bir bölümü de kendi imkanlarıyla yaptıkları evlere yerleşmişlerdir. Bu çalışmada alan çalışması olarak Bulgar göçmenlerinin kendi imkanlarıyla yaptığı ev incelenmiştir. Evin geneli itibariyle düz tavan uygulaması yapılmıştır. Duvarlarda beyaz sıva kullanılmıştır. Ev hala ev sahibi tarafından kullanılmaktadır [61].

Bulgaristan'dan göç eden muhacir aile 1962 yılında kendi imkanlarıyla bu evi inşa etmiştir. Evin en yaşlı kullanıcısı Saadet Y. İle görüşülerek yapı hakkında bilgi edinilmiştir. Sözlü kaynağın belirttiğine göre Akhisar mahallesinde 1980 yıllarında yaşanan büyük bir sel sonucu evleri selde yıkılmıştır. Devlet desteği ile iskan verilen göçmenlere kendi evlerini kurma imkanı sağlanmıştır. Bu ev, göçmen aile olmasına rağmen geneliyle Türk evi özelliklerini taşımaktadır. Bulgaristan toprakları Osmanlı dönemindeyken yapılan tersane, hamam, ev kervansaray gibi yapılaşma sonucunda Bulgar halkı Türk yapılaşmasından etkilenmiştir. Bu dönemde çiftçilik hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır [61].

<p style="text-align: center;">Vaziyet planı</p> 	<p style="text-align: center;">Evin zemin kat planı</p> <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>
<p style="text-align: center;">Evin genel görünümü</p> 	<p style="text-align: center;">Evin birinci kat planı</p> <p style="text-align: center;">BİRİNCİ KAT PLANI</p>
<p style="text-align: center;">Evin ön cephe çizimi</p> <p style="text-align: center;">ÖN CEPHE</p>	
<p style="text-align: center;">Mekan Fotoğrafları</p> 	<p style="text-align: center;">Cephe Fotoğrafları</p>
<p style="text-align: center;">Mimari Değerlendirme</p> <p>Göçmen evi kerpiç yapıya sahiptir.2 katlıdır ve 5 odalıdır. Duvarlarda beyaz sıva kullanılmıştır. Evin tavanında düz tavan uygulaması yapılmıştır. Dış cephesinde pencere altlarında lentolar bulunmaktadır. Evin bahçesinde wc, ahır ve samanlık bulunmaktadır.</p>	<p style="text-align: center;">Mekansal Değerlendirme</p> <p>Mahalle, İnegöl ilçesine 4 km uzaklıktadır. 1962 yılında devlet düzeneği üzerine kendi imkanları doğrultusunda yapılmıştır. Mahallenin genelinde eski yapılaşma çok azdır. Bölgenin genelinde göçmenler kendi imkanlarıyla evleri yenilemişlerdir.</p>

Şekil 4.21. 5 nolu eve ait çizimler ve analiz tablosu

Şekil 4.22. Akhisar Mahallesi'ndeki göçmen evleri

5.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılından beri Balkanlar ve Kafkaslarda Türk ve Müslüman nüfus, Cumhuriyet döneminde aynı yoğunlukta göç devam etmiştir. İlk 10 yılda serbest göçmen olarak kabul edilen Bulgar göçmenleri, yardım edilmemek şartıyla, istedikleri yere yerleşme imkânına sahiplerdi. 1934'ten sonraki dönemde gelen göçmenler iskanlı göçmen statüsü olarak belli bir politikayla belirlenen bölgelere yerleşmişlerdir. Güvenlik ve üretimde arazinin açılması olarak özetlenebilen bu iskan politikasına göre Trakya ve Anadolu'nun nüfus yoğunluğunun düşük olan bölgelerine göçmenler yerleştirilmiştir. Böylece, bazı güvenlik endişeleri giderilmiş, aynı zamanda ülkenin boş toprakları doldurulmuş olmuştur. Muhacir göçmenler kısa sürede bu politika ile bu ünitelere yerleştirilerek üretici konumuna getirilmiştir.

1989 yılında Türkiye'nin Bulgaristan vatandaşlarına sınırlarını açması ve Bulgaristan hükümetinin, arzu eden bütün Bulgar vatandaşlarının istedikleri ülkelere gidebileceğini açıklaması, 1989 yılının Mayıs ve Ağustos ayları arasında 350 000'e yakın kişinin Türkiye'ye üç ay gibi kısa bir süre içinde gelmesi ile sonuçlanmıştır.

Ülkemizin çok sayıda göçmen almasıyla birlikte çözüm olarak; Anadolu'nun uygun alanlarının, boş arazi mevcudiyeti, ulaşım, verimlilik gibi nedenlerle tercih edilen yerler göç merkezi haline getirmişlerdir. İzlenilen yöntemle devlet çok sayıda göç olayını leyhine çevirmiştir. Kullanımı az olan, verimi düşük olan arazileri göç merkezi haline getirerek üretim sağlamıştır. Göçmenlerin, meslek ve eğitim seviyesine göre bölgelere yerleştirilerek topluma entegrasyonunu kolaylaştırmıştır.

Günümüze baktığımızda göç sorunu hala devam etmektedir. Ülkemiz konum itibarıyla göç alan ve göç veren bir ülke olmasıyla birlikte son dönemde göç merkezi haline gelmiştir. Çok sayıda göç alınmasıyla ülke içinde göç eden ile yerleşik gruplar arasında entegrasyonu zorlaştırmaktadır. Buna ek olarak göç eden insanların daha iyi yaşam standartlarına sahip olmak istemesi, yaşadığı ortamda saygın konumda olmak istemesi gibi sosyolojik etmenler toplum içinde bütünleşmeyi etkilemektedir. Ancak bu süreç farklı kültürlerin bir araya gelmesiyle uyumsuzluk ve bir çatışmaya dönüşebilmektedir. Buna önlem olarak; göçün toplumdaki sosyal sonuçlarını tanımlayarak, gerekli yasal, teknik vb. altyapıyı sağlamlaştırarak sorunların temeli

aşılmalıdır. Bununla birlikte göçmenlerin eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, toplumla ilişkisini güçlendirecek ve yerli halkın göçmenleri kabul etme mekanizmasını hareketlendirecek yeni sosyal politikaların gerçekleşmesi gerekmektedir.

Alan çalışması için seçilen Bursa, Afyon ve Konya şehirleri bu anlamda en çok göç alan şehirler arasında bulunmaktadır. Bulgar göçmenlerinin nüfusunun yoğun olduğu ve yerleşimlerin hala kullanılır olması nedeniyle Konya ilçelerinden Ilgın ve Akşehir ilçelerindeki köyler analiz edilerek Boğazkent köyü ve Tipi köyünde toplam 3 ev araştırılmıştır. Afyon'un Reşadiye köyü ve Bursa'nın İnegöl ilçesinde Akhisar mahallesinde birer göçmen evi incelenmiştir.

Bu yerleşimlerde ev tiplerinin birbirine benzerlik ve aynı yapıda olması nedeniyle bir göçmen evinin örnek gösterilmesi yeterli bulunmuştur. İncelenen göçmen evlerinde kendi imkanlarıyla yapılan evler ve devlet tarafından evler incelenerek arasındaki benzerlik ve farklı noktalar saptanmıştır. Devlet tarafından yapılan evler, kullanıcılar tarafından geniş aile yapısı olması nedeniyle yetersiz kalmaktaydı bu nedenle göçmen halk evlere müdahale ederek ek odalar eklemiş ya da başka bölgelere yerleşmişlerdir. Kendi imkanlarıyla yapılan evler devlet desteğiyle yapılan evlerden metrekare olarak daha büyük olduğu saptanmıştır. Buda aradaki farkı belirlemektedir.

Mimari yapılaşma ve malzeme kullanımı olarak her iki ev tipinde de aynı olduğu görülmüştür. Göçmen evlerinde Bulgar kültürünün yansıdığı noktalar dikkat çekmektedir. Evlerde Bulgar ekmeğinin meşhur olduğu ve bunun yapıldığı her evin bahçesinde yöreye göre farklı adlandırılan fırınlar bulunmaktadır. Fırına verilen peçka, maşinga, kodlan isimleri bunların arasındadır.

Günümüzde ülkemizin kültürüyle Bulgar kültürünün benzer olduğu görülmüştür. Bununda nedeni analiz yapılan yerlerde göçmenlerin anlatımıyla varılan sonuçta, Osmanlı Dönemi'nde Bulgaristan'da yapılan kervansaraylar, hamam ve camiler oradaki yapılaşmada benzerlik olduğunun göstergesi olduğunu belirtmişlerdir.

Bu mahalle ve köylere göçmenlerin yerleştirmesi, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde bir devlet politikası idi. Bu çalışma ile göçmenlerin Anadolu'ya etkisine bakıldığında boş, kullanıma kapalı arazilerin göçmenlerin gelmesiyle verimli arazilere dönüşmesi sağlanmış, göçmenlerle ekili bitkileri ve yeni tarım yöntemlerini bir araya getirerek

Özellikle sera ve iekilik, tütün ve Şeker pancarının tanıtılmasında ve üretiminin geliŐiminde önemli rol oynamıŐtır.

G sorunu sadece ülkelerini terk eden bireyleri ve grupları etkilemez, aynı zamanda o ülkenin vatandaŐlarını da etkilemektedir. Bu durumu en aza indirmek için göçmenlerin topluma entegre edilmesi gerekmektedir. Türkiye son yıllarda coğrafik ve stratejik konumu nedeniyle çok sayıda g almıştır. Türkiye büyük güç dalgalanmaları yaŐasa da T.C vatandaşlarına sağlanan hakları ülkemize gelen göçmenlere de tanıyarak insani bir güç politikası izlemiŐtir. Türkiye Cumhuriyet'ine gelen göçmenlere karşı hiçbir kriter belirlemeyerek vicdani kriter oluŐturmuŐtur. Açık kapı politikasıyla çok sayıda göçmeni ülkeye kabul edip yüksek miktarlarda kaynaklar ayırmıŐtır.

6.KAYNAKÇA

- [1] Özer, İ., Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişim, Ekin Kitabevi, Bursa,2004.
- [2] Petersen, W., A General Typology of Migration, Theoris of Migration, ed. Robin Cohen, Edward Elgar Publishing Limited, England, 3–13, 1996.
- [3] Üner, S., Nüfusbilim Sözlüğü, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Üniversite İİBF Dergisi, 22 (1), 23–38, 1972.
- [4] Gençler A. ve Çolak A., Türkiye’den Yurtdışına Beyin Göçü: Ekonomik ve Sosyal Etkileri, Kocaeli Üniversitesi I.Ulusal Bilgi, Yönetim ve Ekonomi Kongresi, İzmit, 2002.
- [5] Unat, A. N., Türk Dış Göçünün Aşamaları: 1950’li Yıllardan 2000’li Yıllara, Kökler ve Yollar, Türkiye’de Göç Süreçleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, der. :Ayhan Kaya, Bahar Şahin, 1–18, 2007.
- [6] Alper, M. A., İşçi Dövizlerini Belirleyen Makro Ekonomik etkenler: Türkiye Örneği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İşçi Dövizleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2005.
- [7] Şentürer, A., Mimaride Estetik Olgusunun Mutlak Değişmez ve Bağımlı-Değişken Özellikler Açısından İrdelenmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2012.
- [8] Karasözen, R., Kültürel Değişim Süreci İçinde Türk Konutlarında Mahremiyet, Uluslararası V. Yapı ve Yaşam ,93 Kongresi,Bildiri Kitabı, 19-23, Bursa, 1993.
- [9] Kara, Ö., Yükseköğretimde Barınma Sorunu Türkiye’de Öğrenci Yurtları Ve Dünyadan Örnekler, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Programı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya, 2009.
- [10] Ersoy, A. F., & Arpacı, F., Üniversite Öğrencilerinin Konut Koşullarının ve Konutta Yaşamayı Tercih Etme Nedenlerinin İncelenmesi, Milli Eğitim Dergisi, 158, 2003.
- [11] Doğan, M., Türkiye Ziraatin’ de Makineleşme: Traktör ve biçerdöverin etkisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Coğrafya Dergisi, 4, 2006.
- [12] Rapoport, A., Kültür-Mimarlık-Tasarım, Yem Yayınları, 15, 2004.
- [13] Ateş H ve Es, M., Kent Yönetimi, Kentlileşme Ve Göç: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, GÜGF Yayını,48, 205–248, 2004.

- [14] Akgül, A., Kişisel çekimler ve arşiv, 2006.
- [15] Güvenç, B., Kültür ve eğitim, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1994.
- [16] Bunn, S., Mobile and vernacular flexible dwelling, Living in Motion: design and architecture for flexible dwelling, eds. Schwartz-Clauss, M., Vegesack, A., Vitra Design Museum, 132-171, 2002.
- [17] Soysal, M., Tarihten Günümüze Anadolu ‘da Konut ve Yerleşmenin Öyküsü, Türkiye Tarih Vakfı Yay., İstanbul,2000.
- [18] Fırat, H., Mimarlıkta Mobilite Olgusu Üzerinden İnsan, Yer ve Yapı İlişkinine Bir Bakış , Yüksek lisans tezi, İstanbul, 2006.
- [19] Köse Doğan, R., Göç Sorunsalı: Barınma, Göç Ve Kültür Sempozyum Bildiri Kitabı, Kibatek Yayınları, 307-319, Ankara, 2016.
- [20] “Weaving a home” , erişim adresi:
<http://www.abeerseikaly.com/weavinghome.php>, erişim tarihi : 07 Ekim 2017.
- [21] “Shigeru Ban Architects” erişim adresi: http://www.dma-ny.com/site_sba/?page_id=331, erişim tarihi: 09 Ekim 2017.
- [22] Ban, S., Ban“ın Deprem Konutları; Kağıt Çantiev, Arredamento Mimarlık, 3, 81-82, 2000.
- [23] “Shelter Pack emergency homes compress to 31-inch-tall slabs for easy transport”, erişim adresi: <https://inhabitat.com/shelter-pack-emergency-homes-compress-to-31-inch-tall-slabs-for-easy-transport/>, erişim tarihi: 15 Kasım 2017
- [24] Aysan, Y., Davis, I., Disasters and the Small Dwelling, James and James Science Publishers Ltd, London, England, 1992.
- [25] “Katrina kulübeleri”, erişim adresi: <https://grist.org/green-home/2011-07-13-making-temporary-house-a-permanent-home/>, erişim tarihi: 20 Aralık 2017.
- [26] “Katrina Cottages”, erişim adresi: <http://www.katrinacottages.co/about-us/cottages/>, erişim tarihi: 20 Aralık 2017.
- [27] “Katrina Cottages Rolled Out By Lowes Nationwide”, erişim adresi: <https://www.treehugger.com/modular-design/katrina-cottages-rolled-out-by-lowes-nationwide.html> , erişim tarihi: 20 Aralık 2017.

- [28] “ Wikkelhouse: Innovative living and working space” , erişim adresi: <https://www.fictionfactory.nl/en/wikkelhouse/>, erişim tarihi: 02 Ocak 2018.
- [29] “Micro compact home”, erişim adresi: <http://www.microcompacthome.com/projects/?con=lakezurich>, erişim tarihi: 03 Ocak 2018.
- [30] Tümertekin, E. ve Özgüç, N., Beşeri Coğrafya, İnsan-Kültür-Mekân, Çantay Kitabevi, İstanbul, 1999.
- [31] Ergünay, O., Türkiye'nin Afet Yönetim Sistemine Genel Bir Bakış: Sorunlar ve Çözümler. E. M. Komut (derleyen), Kentsel Yerleşmeler ve Doğal Afetler içinde, Mimarlar Odası, Armoni Matbaası, Ankara , 2000.
- [32] Acerer, S., Afet Konutları Sorunu ve Deprem Örneğinde İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü., F.B.E., 30-127-129-132-153, İstanbul, 1999.
- [33] Tümtaş, M. S ve Çelikkaleli Ö., Kente Göç Sosyal Dışlanmışlık ve Ergenlerdeki Psikolojik Belirtileri, Kent Çalışmaları I, Detay Yayıncılık,41-66, Ankara, 2000.
- [34] Doğan İ., Sosyolojik Kavramlar ve Sorunlar, Pagem, Ankara, 2002.
- [35] Kartpat, K. H., Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma Ve Göçler, (Çev.) TIRNAKÇI, B., Timaş Yayınları, İstanbul, 2013.
- [36] Ağanoğlu, H.Y., Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar' ın makus talihi göç, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2001.
- [37] Korkud, R., Bulgar Yönetimi ve Tarihi Yalan, Türkiye Fikir Ajansı, Ankara, 1986.
- [38] Duman, Ö., Atatürk Döneminde Balkan Göçmenlerinin İskan Çalışmaları, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 43, 473-490,2009.
- [39] Doğanay, F., Türkiye'ye Göçmen Olarak Gelenlerin Yerleşimi, Ankara, 1996.
- [40] Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Hizmet Uygulamaları Genel Envanteri, Uygulama Raporları ve Notları, Ankara, 1996.
- [41] Geray, Cevat, Türkiye'den ve Türkiye'ye ve Göçmenlerin İskanı, Ankara, 1961.
- [42] DPT (Devlet Planlama Teşkilatı)., Bulgaristan'dan Türk Göçleri, Ankara, 1990.

[43] Turan, Ömer, Bulgaristan Türklerinin Bugünkü Durumu, Yeni Türkiye, Yıl 1,3, Ankara, 1995.

[44] Toğrol, B., Direniş- Bulgaristan Türklerinin 114 Yıllık Onur Mücadelesinin Karşılaştırılmalı Psikolojik İncelenmesi, Boğaziçi Ü. Matbaası, İstanbul, 1991.

[45] Turan, Ö., Balkan Türklerinin Dini Meseleleri, Yeni Türkiye, Yıl 3, 16, Ankara, 1997.

[46] Gündoğ, Nevzat, 1913 Garbi Trakya Hükümet-i Müstakilesi, II. Baskı, Ankara,1987.

[47] Lütem, Ömer,Tarihsel Süreç içinde Bulgaristan Türklerinin Hakları, Balkan Türkleri, ASAM Yayınları, Ankara, 2003.

[48] Özbay, F., Balpınar, H., Türkiye’ye Yapılan Göçler ve Göçmen Olayı Üzerine Araştırma, Öğrenci Çalışması, ODTÜ, Mimarlık Fakültesi, Ankara,1982.

[49] Halaçoğlu, Y., Bulgaristan’da Türk Nüfusu, Bulgaristan’da Türk Varlığı Sempozyumu, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Merkezi, İstanbul,1989.

[50] Kekioğlu, Osman, Bulgaristan’da Türkler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 642, Kültür Eserleri Dizisi: 48, 1. Baskı, Ankara,1985.

[51] Burak Akdemir ile 13 Kasım 2018’ deki görüşme.

[52] “İklim Afyonkarahisar “, erişim adresi: <https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/afyonkarahisar/afyonkarahisar-181/>, erişim tarihi: 15 Kasım 2018

[53] “ Göç Tarihi”, erişim adresi: http://konya.goc.gov.tr/tr/page/goc_goc-tarihi-380, erişim tarihi: 08 Aralık 2018

[54] “ Türkiye yerleşim birimleri envanteri”, erişim adresi: <https://nisanyanmap.com/?y=&t=Ak%C5%9Fehir&u=1&ua=0>, erişim tarihi: 08 Aralık 2018

[55] “ Konya iklim ve Bitki Örtüsü”, erişim adresi: <http://www.cografya.gen.tr/tr/konya/iklim.html>, erişim tarihi: 8 Aralık 2018

[56] ggggg Ünlü ile 20 Ekim 2018 ‘deki görüşme.

[57] “İlgın Boğazkent-Reşadiye Köyü”, erişim adresi: <http://ilginarastirmalari.blogspot.com/2013/04/ilginn-koyleri-ilgn-bogazkent-resadiye.html>, erişim tarihi: 15 Aralık 2018

[58] Fahrettin Tırpan ile 15 Aralık 2018 ‘deki görüşme.

[59] Kaplanoğlu, R., Bursa’nın Göç Tarihi, 16-17, Bursa, 2013

[60] “İklim Akhisar”, erişim adresi: <https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/manisa/akhisar-19318/>, erişim tarihi: 14 Kasım 2018

[61] Ahmet Yılmaz ile 13 Kasım 2018 ‘deki görüşme.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı: YILDIRIM, F. Nur

Uyruğu: T.C.

Doğum tarihi ve yeri:09.09.1994 MERZİFON

Medeni hali: Bekar

e-mail: nur-yldrm_@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lise	Saime Salih Konca Lisesi	2011
Lisans	Kto Karatay Üniversitesi	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü 2016

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016-2017	Baybura Möble	İç Mimar
2018-Devam etmekteyim	Dortek/ Sirio	İç Mimar

Yabancı Dil

İngilizce

